

STRUCTUURVISIE BORNE

Colofon

SAB

bezoekadres:

Frombergdwarsstraat 54

6814 DZ Arnhem

correspondentieadres:

postbus 479

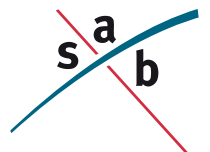
6800 AL Arnhem

T (026) 3576911

F (026) 3576611

I www.sab.nl

E arnhem@sab.nl

Structuurvisie Borne

NL.IMRO.0147.Structuurvisie2015-ow01

projectnummer: 100230.02

opdrachtgever: Gemeente Borne

18 november 2014

SAB Arnhem B.V.

Irene Buitenhuis

INHOUD

1	inleiding	5	4.6	ontwikkelingen voorzieningen	45
1.1	aanleiding	5	4.7	ontwikkelingen buitengebied	45
1.2	structuurvisie in relatie tot kostenverhaal en grondexploitatie	7	4.8	ontwikkelingen milieu en duurzaamheid	47
1.3	de uitvoeringsparagraaf	6	4.9	ontwikkelingen recreatie en toerisme	49
1.4	cyclische herziening structuurvisie	7			
1.5	procedure structuurvisie	7	5	structuurvisie	51
1.6	ligging plangebied	9	5.1	ontwikkelingsvisie stedelijk gebied	51
1.7	de opbouw van het document	9	5.2	ontwikkelingsvisie buitengebied	63
2	ambitie: Borne in 2030	11		structuurvisiekaart	70
3	inventarisatie en analyse	15		Bijlagen	
3.1	stedelijk gebied en omgeving	15		- bijlage 1: uitvoeringsprogramma 2015	
3.2	centrumgebied en voorzieningen	23		- bijlage 2: plan-MER Structuurvisie Borne	
3.3	kleine kernen	27			
3.4	buitengebied	29			
4	beleid en ontwikkelingen	35			
4.1	bestaand beleid	35			
4.2	ontwikkelingen wonen	40			
4.3	ontwikkelingen bedrijvigheid	42			
4.4	ontwikkelingen verkeer	43			
4.5	ontwikkelingen groen en water	44			

01 | INLEIDING

1.1 Aanleiding

In het kader van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, die per 1 juli 2008 in werking is getreden, is elke gemeente verplicht één of meerdere structuurvisies op te stellen voor het gehele grondgebied. Naast deze wettelijke verplichting maken nieuwe inzichten, diverse grootschalige plannen en ontwikkelingen in en rond Borne een actueel ruimtelijk sturingsmiddel noodzakelijk. Vandaar dat is besloten om voor het grondgebied van de gemeente Borne een structuurvisie op te stellen. De voorliggende structuurvisie heeft betrekking op de periode tot 2030.

actuele ontwikkelingen

Het vigerende Structuurplan Uitbreiding Borne (2004) is opgesteld in een tijd dat Borne haar verantwoordelijkheid moest waarmaken om binnen de Netwerkstad Twente voldoende woningen en bedrijventerreinen tot ontwikkeling te brengen. Er deed zich een groot spanningsveld voor doordat gekozen moest worden tussen de uitvoering van het volledige programma of, vanuit het oogpunt van kwaliteit, slechts een gedeelte van het programma. Indertijd is reeds voor kwaliteit gekozen, zowel voor wat betreft de ontwikkeling van de bedrijventerreinen aan de westzijde van de kern als de realisatie van de uitleglocatie Bornsche Maten ten behoeve van het wonen. De taakstelling voor de wijk Bornsche Maten is destijds teruggebracht van 3.250 naar 2.700 woningen. Hierdoor ontstond meer ruimte om een kwalitatief hoogwaardige woonwijk te realiseren met een eigen Borne karakter. Deze kwaliteit staat ook in de voorliggende structuurvisie centraal. Ook het programma voor de realisatie van bedrijventerreinen is in het verleden vanuit het oogpunt van kwaliteit naar beneden toe bijgesteld (van 165 naar 115 hectare bruto).

Uit de uitgifte van de bedrijventerreinen diende volgens het structuurplan de aanleg van de westelijke en zuidelijke randweg te worden gefinancierd.

Verder was het van groot belang het onderscheidende vermogen van Borne ten opzichte van de andere kernen in de netwerkstad voor het winkelcentrum (zoals vastgelegd in het Masterplan Centrum), maar ook voor de woonwijken (het Bornse Bouwen), de bedrijventerreinen en voor het landelijk gebied (De Groene Poort) te versterken.

Ook de ontwikkeling van De Groene Poort kenmerkt de strategie van Borne gericht op het versterken van onderscheidende kwaliteiten. Het landelijk gebied is in ontwikkeling. Het aantal agrarische bedrijven neemt af, het agrarisch gebruik blijft van belang in het kleinschalige landschap en de druk van landelijk wonen neemt toe. De uitdaging is om deze ontwikkeling niet als een bedreiging te zien, maar als een kans om te komen tot nieuwe mogelijkheden in het cultuurlandschap. Diverse vormen van kleinschalige (al dan niet recreatieve) bedrijvigheid, evenals bepaalde vormen van wonen in agrarische bedrijfsgebouwen, kunnen een waardevolle toevoeging vormen op de agrarische bedrijvigheid, waardoor de economische kracht wordt versterkt en nieuwe functies worden geïntroduceerd die de landschappelijke kwaliteit waarderen en versterken. De Groene Poort vervult hiermee een belangrijke functie voor de Netwerkstad Twente, doordat het enerzijds de landschappelijke en ecologisch waardevolle gebieden ten noorden en ten zuiden van de stedenband met elkaar verbindt en anderzijds voorkomt dat de steden ongebreideld aan elkaar vastgroeien.

Borne staat opnieuw voor een keuze over de wijze waarop zij zich binnen de netwerkstad wil profileren en via welke strategie zij deze keuze concreet wil verwerkelijken. Daarbij is het noodzakelijk scherp te stellen welk imago de gemeente Borne wil uitstralen. Wat is het profiel dat de gemeente nastreeft? Hoe kunnen we het stedelijk gebied, de bedrijven-terreinen en het landelijk gebied ontwikkelen en een ‘Borns’ karakter geven?

1.2 Structuurvisie in relatie tot kostenverhaal en grondexploitatie

De Wet ruimtelijke ordening (hierna Wro genoemd) kent, in tegenstelling tot de ‘oude’ Wet op de Ruimtelijke Ordening, een ruimtelijk spoor en een grondexploitatie spoor. De doelstelling van het onderdeel grondexploitatie, geregeld in afdeling 6.4 van de Wro, is het verbeteren van de mogelijkheden van kostenverhaal door gemeenten bij initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen.

De Wro biedt de mogelijkheid om in een structuurvisie de basis te leggen voor ‘bovenplanse verevening’, in de vorm van een fondsbijdrage. Van bovenplanse verevening is sprake wanneer winstgevende locaties bijdragen aan de onrendabele top van een andere ontwikkeling. Uit de structuurvisie moet de ruimtelijke relatie van de verevening blijken.

De structuurvisie kent ook een directe koppeling met overeenkomsten, voor zover het financiële bijdragen aan ‘ruimtelijke ontwikkelingen’ betreft. Ook deze ruimtelijke ontwikkelingen moeten zijn opgenomen in de gemeentelijke structuurvisie. Hierbij kan worden

gedacht aan bijdragen van woningbouw- en bedrijventerreinlocaties aan de ontwikkeling van natuurgebieden. De structuurvisie moet inzicht geven in de relatie tussen de kostenpost en het verzorgingsgebied.

Daarnaast is er omwille van maximale duidelijkheid voor gekozen de ‘bovenwijkse voorzieningen’ te benoemen, ondanks dat de Wro deze verplichting niet oplegt. Hiervoor verwijzen we naar de uitvoeringsparagraaf in de bijlage van deze visie.

1.3 De uitvoeringsparagraaf

De Wro stelt dat in de structuurvisie moet worden aangegeven hoe de gemeenteraad het in de structuurvisie neergelegde beleid gaat verwezenlijken. Hiertoe moet in de visie een zogenaamde uitvoeringsparagraaf worden opgenomen. In deze paragraaf moet de uitvoerbaarheid van de visie worden onderbouwd. Tevens moet in deze paragraaf de basis worden gelegd voor eventueel kostenverhaal bij ontwikkelingslocaties, zoals in het voorgaande beschreven.

In deze structuurvisie is in de bijlage voorzien in deze uitvoeringsparagraaf, waarbij is aangegeven op welke wijze de ontwikkelingen als genoemd in de structuurvisie worden verwezenlijkt en hoe de economische uitvoering van de visie is gewaarborgd. Deze uitvoeringsparagraaf wordt jaarlijks door het college geactualiseerd en door de raad vastgesteld en is daarom als apart boekwerkje in de bijlage opgenomen.

1.4 Cyclische herziening structuurvisie

Voor een structuurvisie geldt een herzieningsplicht binnen tien jaar. Een structuurvisie mag echter vaker worden herzien en moet worden herzien als daar uit beleidsmatige overwegingen de noodzaak toe bestaat. Een wijziging van het generieke ruimtelijke beleid zal tot gevolg hebben dat in de structuurvisie andere keuzes worden gemaakt.

Het is met name voor stedelijke gemeenten nauwelijks denkbaar dat voor een periode van tien jaar het ruimtelijke beleid en de daarbij behorende locatiekeuzes worden vastgelegd. Zeker met betrekking tot de uitvoeringsparagraaf, waarin de grondslag moet worden geboden voor het kostenverhaal, is een dergelijke planperiode ondoenlijk.

De gemeente Borne heeft er daarom voor gekozen een structuurvisie voor de komende tien jaar vast te stellen met een doorkijk naar het decennium daarna. Door jaarlijkse actualisatie van de uitvoeringsparagraaf kan de structuurvisie actueel worden gehouden en worden de ambities gekoppeld aan realiteitszin.

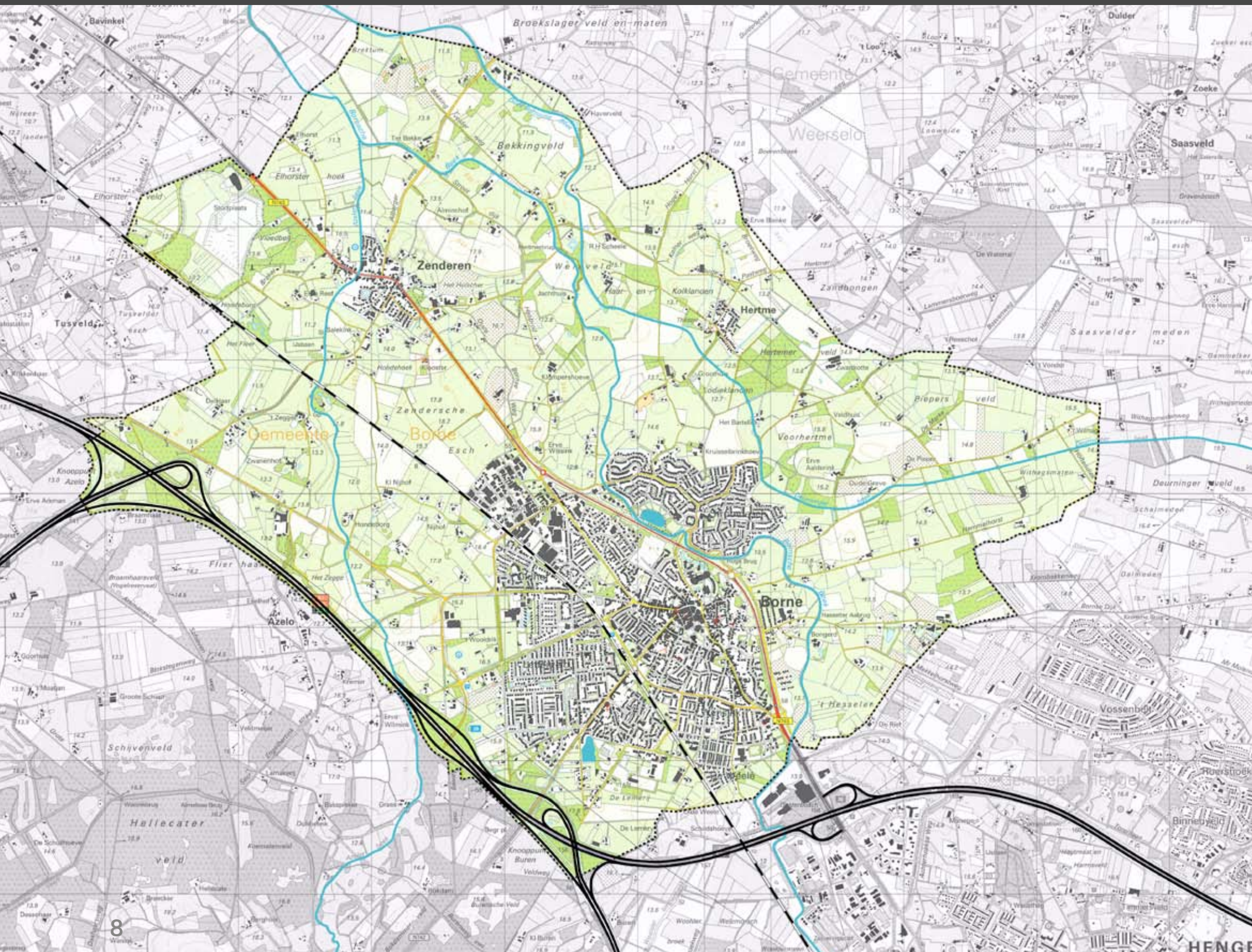
1.5 Procedure structuurvisie

Een structuurvisie heeft geen direct bindende werking voor burgers en er is geen mogelijkheid voor het instellen van beroep. Op grond van artikel 2.1.1 van de Wro moeten burgers en maatschappelijke organisaties wel bij de voorbereiding van een structuurvisie worden betrokken.

Met name bij het opstellen van de bouwstenen, zoals de Woonvisie, de economische visie en de Mobiliteitsvisie zijn burgers en maatschappelijke instanties interactief betrokken. Ook het proces met betrekking tot de Toekomstvisie Borne, dat is afgestemd op het proces van de Structuurvisie, heeft interactief plaatsgevonden.

Daarnaast heeft de Structuurvisie als ontwerp gedurende een periode van zes weken ter inzage gelegen, waarbij een ieder zienswijzen kon indienen. Alle relevante maatschappelijke organisaties en instanties zijn in dit verband afzonderlijk aangeschreven en uitgenodigd om op het toegezonden concept te reageren.

Met betrekking tot de derde pijler waarop de Structuurvisie is gestoeld, de Mobiliteitsvisie, is er naar aanleiding van diverse vragen vanuit de raad en de samenleving van Borne over de nieuwe randwegenstructuur, gezamenlijk met de provincie een scenariostudie uitgevoerd. Daarnaast is er extra onderzoek verricht naar de spoorse doorsnijding van Borne. Hierdoor is de Mobiliteitsvisie, inclusief een keuze met betrekking tot een nieuwe randwegenstructuur, ongeveer een jaar na de ter inzage legging van de ontwerp-Structuurvisie door de gemeenteraad vastgesteld. Als gevolg van de keuze voor een nieuwe

randwegenstructuur heeft de gemeente Borne een plan-MER voor de Structuurvisie op moeten stellen. Door deze vertraging en vanwege een aantal fundamentele wijzigingen in de tekst van de ontwerp-Structuurvisie, is besloten om het proces van inspraak en overleg opnieuw te voeren.

De gemeenteraad neemt bij vaststelling van de structuurvisie kennis van de ingekomen reacties en stelt het plan al dan niet gewijzigd vast.

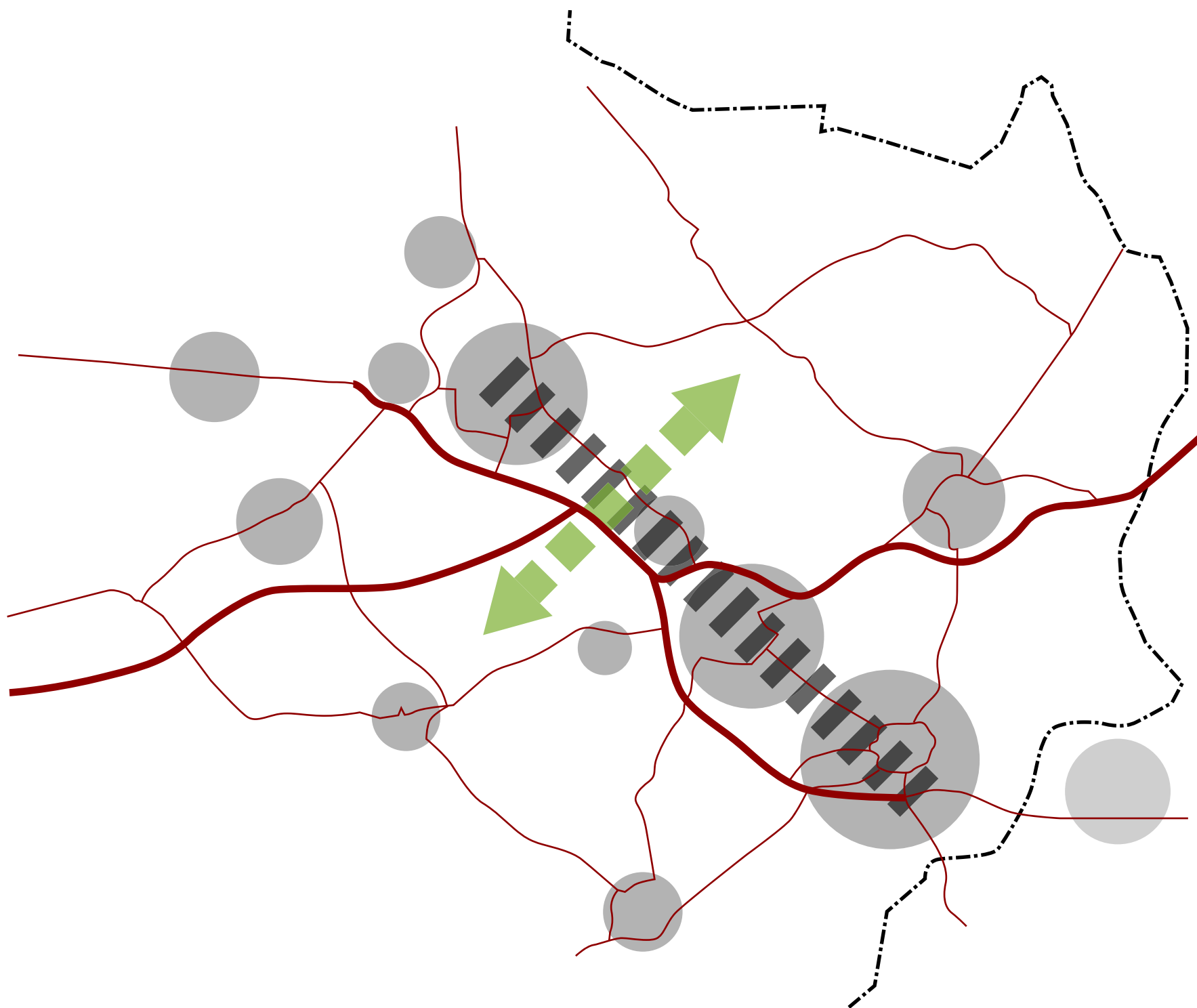
1.6 Ligging plangebied

Borne is gelegen tussen de steden Almelo en Hengelo, maar is ruimtelijk en sociaal vooral georiënteerd op Hengelo. Borne is samen met Almelo, Hengelo, Enschede en Oldenzaal opgenomen in de Netwerkstad Twente.

In de gemeente Borne liggen in het buitengebied de kerkdorpen Zenderen en Hertme. Borne ligt op het kruispunt van een groene landschappelijke en een stedelijke as. De groene as wordt gevormd door de verbinding tussen de landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden van noordoost en zuidwest Twente (landgoed Twickel). Met als doel deze verbinding te behouden en te versterken, heeft de gemeente Borne het groot-schalige project “De Groene Poort” opgestart, waarin op basis van vastgesteld beleid het programma voor het buitengebied is opgenomen. De stedelijke as wordt gevormd door de kernen Almelo, Hengelo, Enschede en Borne zelf. Borne ligt bij het knooppunt van rijkswegen A1 en A35 en wordt tevens ontsloten via de spoorlijn Deventer-Enschede. De spoorlijn verbindt de steden in de Netwerkstad Twente.

1.7 De opbouw van het document

In het volgende hoofdstuk wordt kort ingegaan op het ambitieniveau dat de gemeente nastreeft in de toekomst. Hoofdstuk 3 gaat in op de bestaande ruimtelijke situatie van de gemeente Borne. Hoofdstuk 4 geeft vervolgens inzicht in het bestaande beleid van de gemeente, en trends en ontwikkelingen die zich voordoen. In hoofdstuk 5 wordt in hoofdlijnen inzicht geboden in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. In de bijlage is de uitvoeringsparagraaf opgenomen, waarin alle te nemen maatregelen worden besproken.

02 | AMBITIE: BORNE IN 2030

Bij het maken van een structuurvisie is het van belang het ambitieniveau van de gemeente te verwoorden. Deze ambitie is enerzijds het resultaat van de politiek-bestuurlijke visie “Borne nieuw”, welke aan de basis heeft gestaan van de toekomstvisie van de Bornse gemeenschap “Mijn Borne 2030; Dynamische dorpen”. De Structuurvisie bouwt voort op hetgeen door de Bornse gemeenschap in de Toekomstvisie is vastgelegd.

In 2030 is Borne nog steeds een zelfstandige gemeente binnen Netwerkstad Twente. Dit betekent niet dat Borne een geïsoleerde gemeente zal zijn. Zoals ook uit de Toekomstvisie blijkt is Borne vooral een woongemeente. Voor een groot deel van de werkgelegenheid en de voorzieningen richt Borne zich op de nabijgelegen grotere steden, met name Hengelo. Dit betekent niet alleen dat er goede kwantitatieve en kwalitatieve afstemmingsafspraken op het gebied van wonen worden gemaakt, maar tevens dat er goede (langzaam) verkeersverbindingen en OV-voorzieningen zijn gerealiseerd.

Daarnaast zal Borne binnen de netwerkstad gezamenlijk met de andere netwerkstadgemeenten als duurzame motor van en voor de regio fungeren. Daarbij zal de identiteit en de sociale samenhang van de Bornse leefgemeenschap in essentie behouden blijven. Ook heeft Borne zich gehouden aan (regionale) afspraken en bouwopgaven en heeft de kern niet meer gebouwd dan waar de woning- en bedrijvenmarkt om vroeg.

Borne is in 2030 een kern waar mensen kunnen wonen, werken, waarbij traditionele waarden gebleven en versterkt zijn, maar ook de eigen kenmerken als saamhorigheid, herkenbaarheid, gemoedelijkheid, etc. duidelijk naar voren komen in de sociale infrastructuur. Borne zal de komende jaren blijven groeien. De in aanbouw zijnde wijk Bornsche Maten zal, als de prioritaire uitleglocatie binnen de netwerkstad, in 2030 ruimte bieden aan 2700 woningen. Ook voor bedrijventerreinen zal de in gang gezette groei

met het ontwikkelen van het bedrijventerrein De Veldkamp aan de zuidzijde van de kern door blijven gaan. Uitgangspunt is daarbij dat Borne het begrip kwaliteit voorop heeft staan en zich op dit aspect wil blijven onderscheiden ten opzichte van omringende gemeenten. Bij uitbreidingen wordt kwaliteit belangrijker geacht dan kwantiteit.

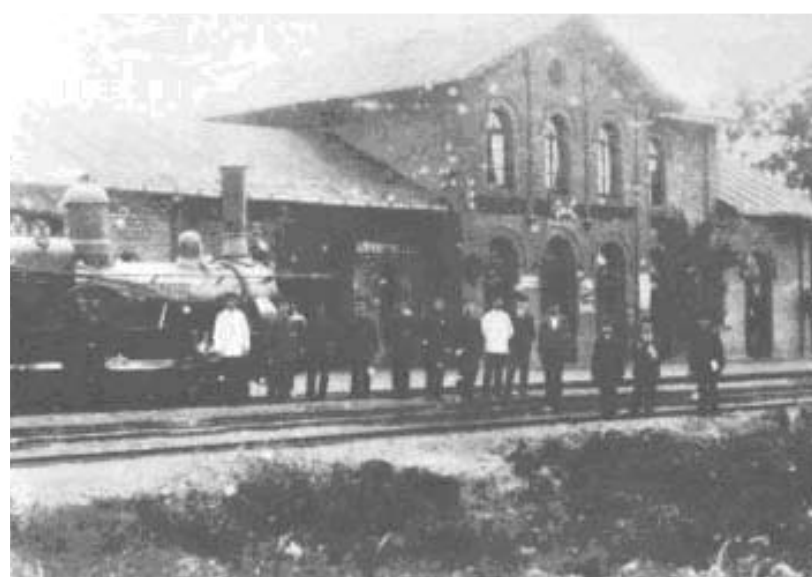
Het karakter van het beschermde dorpsgezicht van Oud Borne zal in stand gehouden worden en waar mogelijk versterkt. In Oud Borne is geen sprake van grote verkeersstromen, maar het zal ook niet het karakter van een openluchtmuseum krijgen. Het blijft zich onderscheiden van het centrumgebied, waar winkels geconcentreerd zijn. Wel is in Oud Borne sprake van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur, zoals galerieën en dergelijke. Het centrumgebied zal zich blijven onderscheiden van de andere omliggende kernen. Er zijn weinig ketens, maar het centrum kenmerkt zich door een kwalitatief hoogwaardig kleinschalig winkelaanbod. Ook is de kwaliteit van de openbare ruimte hoog.

De kern Borne is goed bereikbaar, zowel met de auto als met het openbaar vervoer. Het doorgaand verkeer wordt uit de kern geweerd en omgeleid. Daarnaast zijn er efficiënte en veilige langzaamverkeersverbindingen.

Het kleinschalige Twentse landschap rondom Borne, vormt een logische verbinding tussen de landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden ten zuiden (landgoed Twickel) en ten noorden (Nationaal Landschap noordoost Twente) van de netwerkstad. Dit heeft geleid tot de profilering van Borne als Groene Poortgemeente binnen de netwerkstad.

Naast veranderingen in het stedelijk gebied zal ook het buitengebied verder veranderen. De agrarische bedrijvigheid is afgenomen. Borne biedt ruimte aan het ontwikkelen en mogelijk maken van nieuwe functies in het buitengebied, mits zij ook in kwalitatief opzicht iets bijdragen. De gemeente wil meedenken bij deze ontwikkelingen en ze een Borns profiel meegeven. De agrarische functie blijft in het buitengebied belangrijk. Waar mogelijk zal de structuur van de overblijvende landbouw worden verbeterd. De kerkdorpen Hertme en Zenderen behouden hun eigen karakter. Dit betekent dat bestaande kwaliteiten behouden zijn gebleven, ontwikkelingen hebben plaatsgevonden die passen bij de schaal en aard van de kernen en het niveau van de (maatschappelijke) voorzieningen voldoende is, gerelateerd aan het aantal inwoners. Ook zal de kwaliteit van het landschap verder toenemen. Dit gebeurt onder andere door de aanleg van een ecologische verbindingszone en door beekherstel, in het kader van de Kaderrichtlijn Water en het Waterbeleid 21e eeuw. Te noemen zijn in dit verband de zones langs de “waterparel” Deurningerbeek en langs de Azelerbeek en de Doorbraak. Het beleid dat in het kader van de Groene Poort ontwikkeld is speelt hierbij een belangrijke rol.

03 | INVENTARISATIE EN ANALYSE

3.1 Borne: Stedelijk gebied en omgeving

In een afwisselend landschap in het hart van Twente ligt de gemeente Borne, bestaande uit Borne en de kerkdorpen Zenderen en Hertme. In de bestuurlijke inrichting van weleer kwam de gemeente Borne voort uit het richterambt Borne, dat was verdeeld in de marke Senderen (Zenderen), Bi den Broeke (Bornerbroek) en de marke Hertme. Borne is al een zeer oude plaats. In Twente zijn alleen de plaatsen Oldenzaal en Ootmarsum ouder. Hoe oud Borne precies is valt niet te zeggen. Een akte uit 1206 is het oudste archiefstuk dat de naam Borne (toen nog “Burgunde”) vermeldt.

Tot ongeveer het einde van de 18e eeuw was de structuur van Borne zuiver agrarisch. Huisnijverheid was nodig om het geringe inkomen van de boer en zijn knecht wat op te vijzelen. Van het vroeger overwegend agrarische dorp zijn nu nog restanten zichtbaar. Als belangrijkste voorbeeld geldt de Meijershof, waarvan de geschreven geschiedenis teruggaat tot het jaar 1206. Borne ontwikkelde zich in de onmiddellijke omgeving van deze Hof, een bezitting van de bisschoppen van Utrecht, waarin verschillende domeingoederen (erven, landerijen en woeste gronden) waren verenigd. Omstreeks 1300 behoorden meer dan 200 erven tot het bisschoppelijke domein. De Franse tijd (1809) bracht een einde aan de hofhorigheid.

In de tweede helft van de 19e eeuw begint de oude kern van Borne haar overwegend agrarische karakter te verliezen. De industrialisatie zet, hoewel eerst nog aarzelend, in.

In 1814 kende Borne ongeveer tien “fabrijcken”. Eén van die eerste ondernemers is Jan Hemmelder, die in 1795 het Tusveldhuis laat bouwen aan de Marktstraat 25, op grond die hij kocht van de Meijershof. In 1813 koopt hij grond aan de huidige Stationsstraat/Deldensestraat. Toen heette die grond al ‘Tichelkamp’. De steenbakkerij mislukte. Een leerlooierij evenzo. Met de cichoreifabriek ging het beter. Het product vond tot ver in de twintigste eeuw zijn weg door heel Nederland. “Tusveld in Borne bij Almelo”, dat was het waar- en handelsmerk.

Maar wat voor heel Twente gold, gold ook voor Borne; de industrialisatie werd ondenkbaar zonder de textielindustrie. Deze tak van industrie is geworteld in een stuk noodzakelijke huisvlijt: de huiswevers. Toen Gijsbrecht Karel van Hogendorp door Borne trok, noteerde hij in zijn dagboek: “Alles spint en weeft hier”. Fabrikeurs kochten de geweven stoffen op en verkochten die weer aan afnemers elders. In 1828 stichtte fabrikier Salomon Jacob Spanjaard een bedrijf, dat uitgroeide tot een van de vele textiel fabrieken in de regio Twente. De bekendste telg uit de familie Spanjaard was Jacob Spanjaard, die de fabriek in de eerste decennia van de twintigste eeuw leidde en de bijnaam ‘God van Borne’ verwierf. Rond 1920 was een groot deel van de (mannelijke) Bornse bevolking werkzaam bij de firma Spanjaard. Belangrijke producten waren molton, flanel en katoenen dekens. Een groot deel van de familie Spanjaard kwam om tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 1973 kwam er een einde aan de bedrijvigheid van dit eens zo machtige bedrijf.

Naast Spanjaard groeiden ook andere bedrijven, zoals de bierbrouwerijen van Meijling en van Cleeff en de bedrijven van Heemaf en Stork. Uit de eerstgenoemde ontstond de Hengelose Bierbrouwerij. Bovendien was Borne in 1894 de eerste plattelandsgemeente in Nederland die een elektriciteitscentrale kreeg. Weliswaar kan men Borne terecht de

bakermat noemen van de Twentse industrie, toch zijn het voornamelijk de omliggende steden die daarvan nog steeds de vruchten plukken. De bedrijven Heemaf en Stork verplaatsten zich namelijk al snel naar Hengelo, op het kruispunt van wegen en spoorlijnen. Wat eens een kern met industrie was, is nu een woongemeente en niet zonder allure. Met

Borne 1850

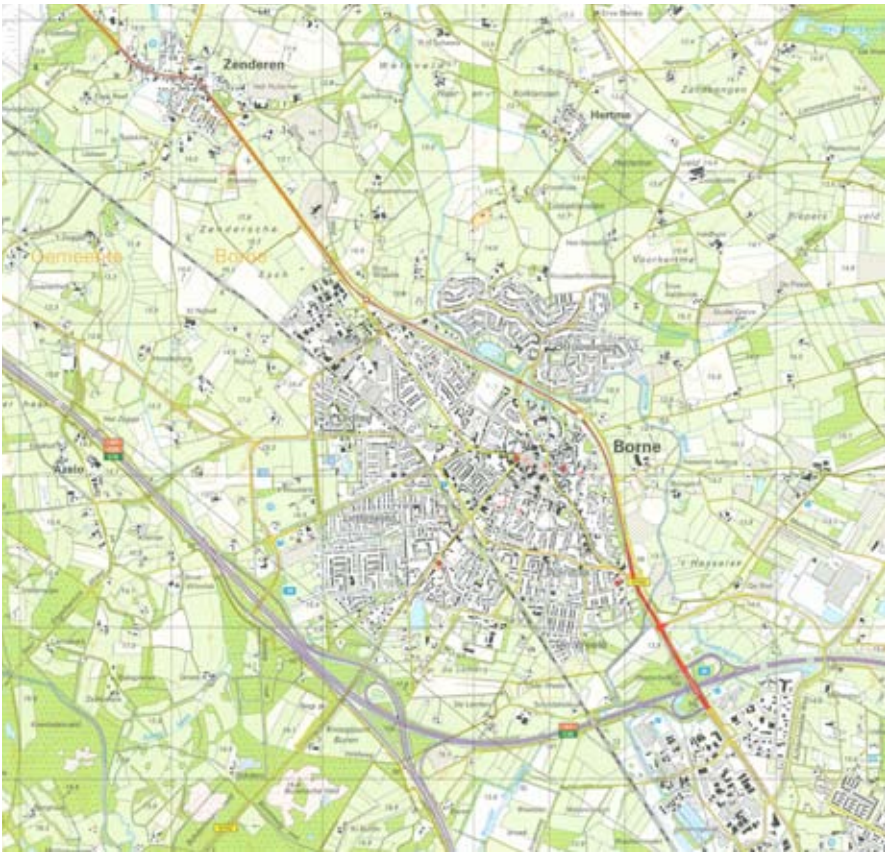

Borne 1900

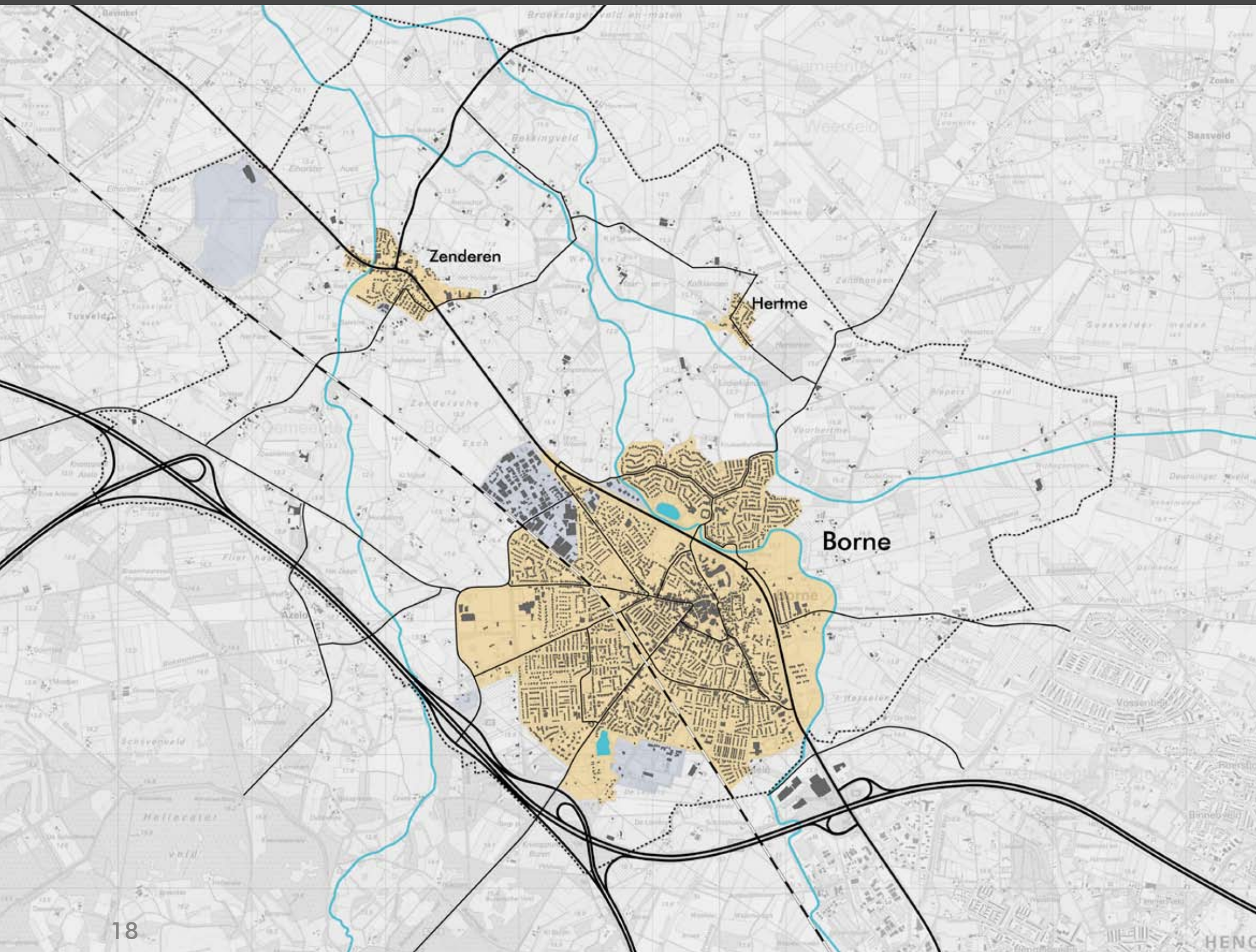
een kwalitatief hoogwaardig en gevarieerd woningaanbod, een eigentijds en aantrekkelijk winkelcentrum, een fraai gerestaureerde historische kern en een veelzijdig aanbod van culturele en recreatieve voorzieningen heeft Borne een heel eigen karakter in de Twentse stedenrij. De kern heeft nu circa 19.000 inwoners. Inclusief de dorpen Hertme en Zenderen bedraagt het inwonertal ruim 21.750 (per 1/1/2013).

Borne 1950

Borne 2000

Ruimtelijke opbouw en identiteit

Kenmerkend voor de kern van Borne is de scheiding tussen enerzijds het oude, historische gedeelte van Borne waar de woonfunctie overheerst en anderzijds het centrumgebied waar de winkelvoorzieningen zijn gevestigd. Deze scheiding bepaalt het karakter van het centrum van Borne. Deels is deze ontwikkeling terug te vinden in de historie van het dorp en dan met name in de tijd van de industrialisatie. Op de kaart van 1900 is te zien dat het huidige historische gedeelte van het dorp de hoofdkern vormt. Met de komst van de spoorlijn en de komst van verschillende fabrieken is Borne echter westwaarts richting het Bornsche Veld gegroeid. De ruimte tussen de spoorlijn en het oude Borne werd snel opgevuld met woningen en bedrijfspanden. De arbeiders werden gehuisvest in de wijken nabij de fabrieken. Het centrale deel van het dorp, waar de meeste activiteiten plaatsvonden, is daarmee verschoven richting het westen.

Door de opschuivende centrumactiviteiten heeft de oude historische kern van Borne door de jaren heen het oorspronkelijke karakter behouden en is als gevolg daarvan aangewezen als beschermd dorpsgezicht. De oude dorpskern is daardoor getransformeerd tot een rustige buurt, waar ruimte wordt geboden voor culturele voorzieningen en ambachtelijke bedrijven. Het biedt een rustige uitlopmogelijkheid voor het drukke centrum van het dorp en is bepalend voor de identiteit van Borne. Het is een aantrekkelijk gedeelte van het dorp dat veel wordt bezocht door toeristen.

Het centrum met de winkelvoorzieningen heeft een moderner karakter dan het oude dorp. De winkels langs de oude wegen zijn nog wel gevestigd in deels historische bebouwing. Tussen deze wegen, in het gebied Bakkerssteeg, Nieuwe Markt en Nijstad is in de jaren '70 nieuwbouw verrezen. Dit winkelcentrum is autovrij en bestaat uit gesloten

bebouwing met smalle steegjes. Het heeft hierdoor een introvert karakter. De ontstaansperiode is duidelijk te zien aan de inrichting van de openbare ruimte en de architectuur van de bebouwing.

Een ander kenmerkend aspect van Borne is het sinds de ontginning aanwezige stelsel van radiaalwegen. Deze radialen leiden het verkeer rechtstreeks naar het centrum van het dorp. Te noemen zijn in dit verband de Bornerbroeksestraat, de Azelosestraat, de Deldensestraat, de Zenderensestraat/Prins Bernhardlaan en de Grotestraat. De radialen zijn grotendeels voorzien van (deels historische) lintbebouwing en worden veelal begeleid door laanbeplanting. De radialen bepalen de identiteit van het dorp. Ze geven een duidelijke ruimtelijke structuur aan Borne. Een nadeel is dat het lastiger is om van de ene op de andere radiaal te komen. Tussen de radiaalwegen zijn de woonwijken gesitueerd. Veel van deze woonwijken zijn in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw gebouwd. Ze hebben een vrij traditioneel dorps karakter. In de jaren '80 en '90 is de wijk Stroom Esch gerealiseerd, die aan de "overzijde" van de Rondweg is gelegen.

verkeer

Borne wordt omgeven en doorsneden door een aantal belangrijke hoofdinfrastructuurlijnen, zoals de Rijkswegen A1 en A35, de spoorlijn Almelo-Hengelo en de provinciale weg N743. In de omgeving van Borne lopen deze infrastructuurlijnen evenwijdig aan elkaar van noordwest naar zuidoost. Aan de zuidkant van Borne splitst de Rijksweg zich zuidelijk naar Enschede en oostelijk naar Duitsland. De Rijksweg A1 richting Duitsland scheidt aan de zuidzijde Borne van Hengelo. Het centrum van Borne grenst bijna aan de Rondweg. Deze ligging heeft er mede toe bijgedragen dat de uitbreidingen van Borne tot recentelijk ten westen en zuiden van het centrum hebben plaatsgevonden.

Rondweg

Bornsche Maten

Zoals hiervoor vermeld, vindt de hoofdontsluiting van de kern zelf plaats via de radialen. Deze radialen verbinden de wijken en de bedrijventerreinen met enerzijds het centrum en anderzijds (de rest van) de regio. De Rondweg vormt niet alleen een fysieke scheiding tussen Stroom Esch/Bornsche Maten en de rest van Borne, maar heeft dusdanig hoge verkeersintensiteiten dat de weg ook ruimtelijk en milieuhygiënisch een barrière vormt.

De spoorlijn Borne-Hengelo vormt eveneens een barrière in de kern. De oversteekbaarheid laat op een aantal punten, bijvoorbeeld ter hoogte van de Azelosestraat, te wensen over. In combinatie met het steeds drukker wordende treinverkeer ontstaat er bij de overgangen regelmatig congestie, wat niet bevorderlijk is voor de leefbaarheid in de kern.

wonen en werken

Ook in de komende jaren wordt hard gewerkt om de nieuwe woonwijk Bornsche Maten verder vorm te geven. Op basis van het model Bornsche Beekpark is het masterplan Bornsche Maten opgesteld. In 2006 is gestart met de bouw van de wijk. In zijn totaliteit zal de wijk uiteindelijk 2.700 woningen bevatten. Daarnaast wordt samen met de gemeente Hengelo het bedrijventerrein Buren-De Veldkamp, een bedrijvenpark van circa 70 hectare (bruto), ontwikkeld. Naast deze grootschalige ontwikkelingen zijn er de afgelopen jaren ook op diverse binnenstedelijke locaties plannen tot uitvoering gebracht in Borne. Onder invloed van diverse maatschappelijke ontwikkelingen en trends zullen zich in de nabije toekomst ook nieuwe binnenstedelijke ontwikkelingen aandienen, zoals nieuwe werklocaties, nieuwe winkels, vrijkomende schoollocaties en dergelijke.

Voor de gemeente Borne is het belangrijk om deel uit te maken van Netwerkstad Twente (Enschede, Hengelo, Borne, Almelo en Oldenzaal) Door nauw samen te werken met de netwerkstad-partners, deelt Borne mee in de te behalen schaalvoordelen terwijl het haar eigen identiteit kan behouden.

De centrale ligging, de goede voorzieningen, een hoogwaardig cultureel aanbod en de nabijheid van mooie natuur zorgen ervoor dat het in Borne prettig wonen en werken is.

De onderwijsvoorzieningen zijn goed, er zijn voldoende sportaccommodaties, variërend van sportparken, tennis- en squashbanen tot een zwembad. In het centrum van Borne is het prettig winkelen. De diversiteit aan winkels en de klantvriendelijkheid worden hoog gewaardeerd. In Borne is op vrijdagavond koopavond en op woensdagochtend markt. Dit maakt samen met het gratis parkeren in het centrum (maximaal 2 uur) dat ook mensen van elders uit de regio graag naar Borne komen.

De overige woonwijken in Borne zijn gesitueerd rondom het centrum. De wijken zijn ruim opgezet en bevatten hoofdzakelijk laagbouw. In de wijken zijn nauwelijks knelpunten ten aanzien van de leefbaarheid. Wel kan op een aantal plekken de groenstructuur worden verbeterd.

3.2 Centrumgebied en voorzieningen

Het centrumgebied van Borne is vanuit de ontstaansgeschiedenis en de huidige situatie grofweg op te delen in drie delen:

- Kernwinkelgebied;
- Oud Borne;
- Overige voorzieningen.

kernwinkelgebied

De opbouw van het centrum van Borne is afwijkend ten opzichte van de meeste plaatsen in Nederland. Van origine hebben de Nederlandse kernen een duidelijke en vergelijkbare ruimtelijke opbouw: een historische stads- of dorpskern, omgeven door uitbreidingen uit de jaren twintig tot en met veertig en daaromheen een schil van naoorlogse woongebieden en bedrijventerreinen. De meeste voorzieningen zijn in het centrum geconcentreerd, waarmee dit ook het meest levendige deel van de stad vormt.

In Borne is in de jaren '70 een nieuw winkelcomplex gerealiseerd, dat op zichzelf stond en weinig aansloot bij de directe omgeving. De gebouwenclusters, gesitueerd tussen de

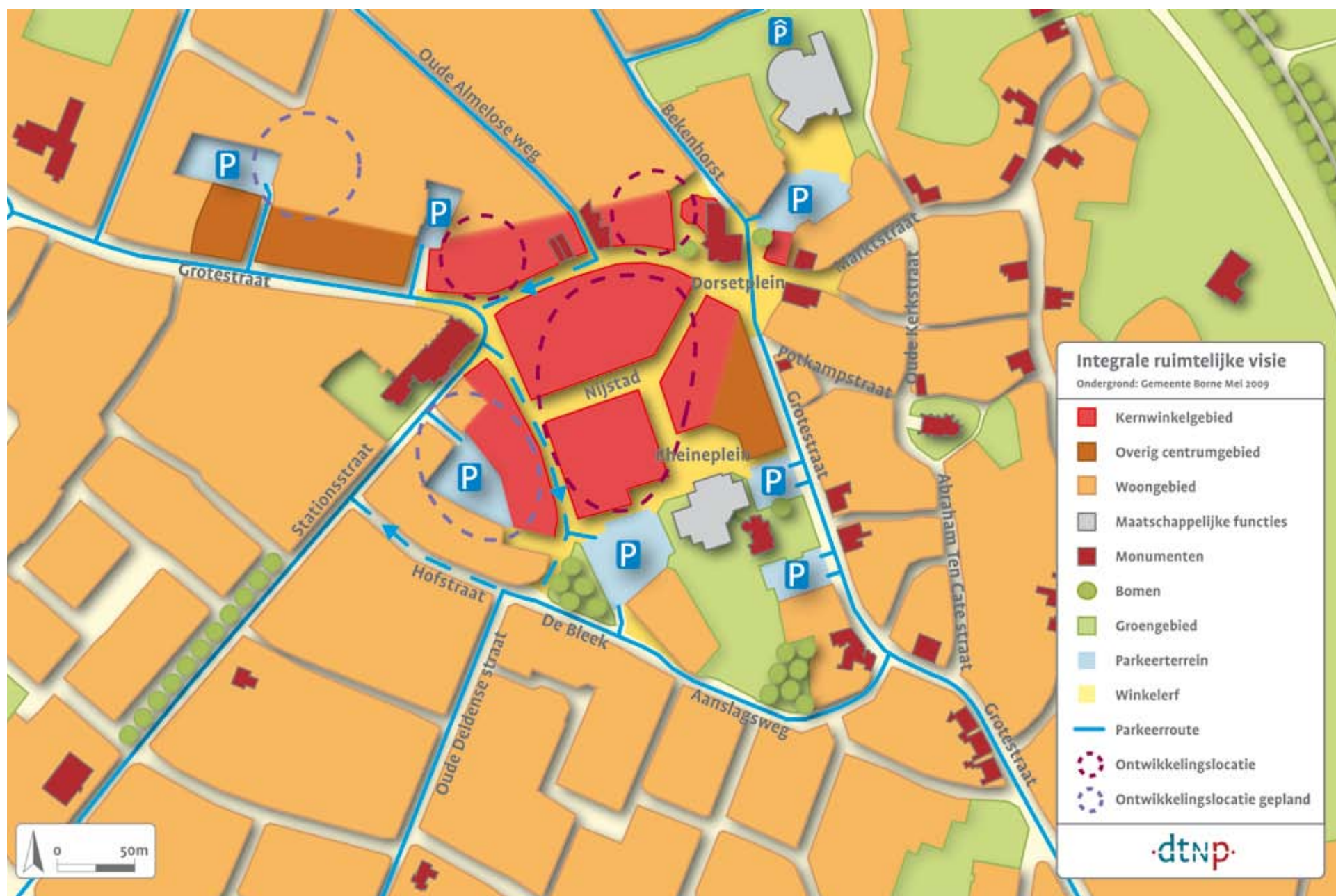
Grotestraat, Nieuwe Kerkstraat en het Marktpllein, laten dit goed zien. De relatie met de bebouwing aan de historische linten is gering. Het winkelcentrum van Borne is functioneel gezien een combinatie van winkels en appartementen.

De dynamiek in en rondom dit winkelcentrum is groot. Het winkelaanbod is voortdurend in ontwikkeling als gevolg van diverse trends die zich in op dit moment en in de toekomst voor (zullen) doen, zoals internetwinkelen, grootschalige detailhandel aan stadsranden en dergelijke. In Borne is het winkelcentrum rondom Nijstad en Bakkerssteeg te karakteriseren als werkgebied met publieke voorziening.

Oud Borne

De oorspronkelijke kern Borne (Oud Borne) is een agrarische nederzetting waarvan de basisstructuur vermoedelijk in de Karolingische Tijd (800-1000 na Christus) is ontstaan. De oudste nederzettingen bestonden uit boerderijen gelegen in een stuk ontgonnen bosgebied. Tot de 16e eeuw ontwikkelt Borne zich als agrarisch dorp, met het spinnen en weven als huisnijverheid. Door de ontwikkeling van de Twentse textielindustrie, groeide de bevolking snel. In de loop van de 18e eeuw verschuift het zwaartepunt van

Overzichtskartaat Integrale Ruimtelijke Visie Centrum Borne

de textielindustrie naar Almelo. Toch verdicht de ruimtelijke structuur van Borne zich, dankzij de linnenindustrie. Deze verdichting vindt vooral plaats aan de Ennekerdijk en de Brinkstraat.

In de 19e eeuw breidt Borne verder uit maar dit keer, door de komst van de spoorlijn, niet in het huidige Oud-Borne maar daarbuiten. Deze ontwikkeling heeft zich voortgezet, waardoor het huidige Oud-Borne als oorspronkelijk kerkdorp bewaard is gebleven. Oud-Borne heeft de industriële revolutie overleefd zonder dat de oorspronkelijke ruimtelijke structuur ingrijpend is gewijzigd.

De ruimtelijke structuur van Oud-Borne wordt allereerst bepaald door de vanouds aanwezige doorgaande wegen (Marktstraat met Koppelsbrink, de Brinkstraat en Ennekerdijk en de Grotestraat) en secundaire straten ter ontsluiting van het daartussen gelegen gebied. Het westelijk gedeelte bevat dicht opeen gelegen bebouwing van relatief grote

gebouwen en is meer verstedelijkt. Het oostelijk gedeelte (de grens ligt globaal ter hoogte van de kerk) daarentegen is meer 'dorps' met meer los gegroepeerde bebouwing gesitueerd in een groene ruimte en een historische groenstructuur met een belangrijke visuele waarde voor het gehele dorpsgezicht.

Overige voorzieningen

Direct aan de rand van het centrum zijn enkele belangrijke andere voorzieningen gesitueerd., zoals het Kulturhus met daarin de bibliotheek, het theater, de muziekschool en de VVV. Onder het Kulturhus is een parkeergarage gerealiseerd.

Hertme

Zenderen

Hertme

Zenderen

3.3 Kleine Kernen

Hertme

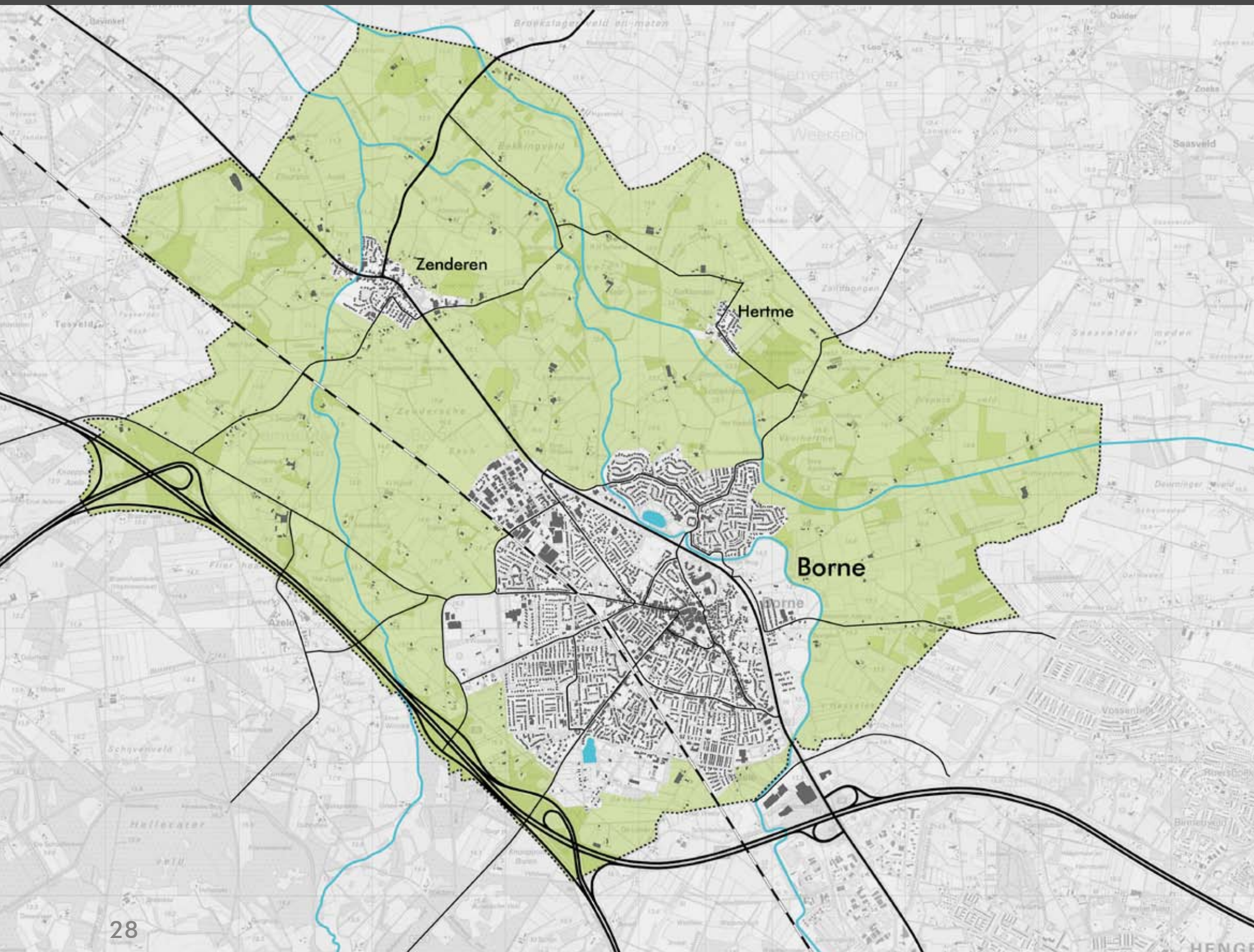
De kleine kern Hertme (circa 470 inwoners) ligt in een bosrijke omgeving ten noordoosten van Borne, aan de Gammelker beek. Het buurtschap wordt in 1323 voor het eerst genoemd. Omstreeks 1500 bestond Hertme uit verspreid gelegen boerenerven, waarvan nog enkele resteren. Bij het erve Meulenbroek heeft waarschijnlijk tot in de 16e eeuw een watermolen gestaan. In de 18e eeuw werd een kerk gesticht, die in 1902-1903 vervangen wordt door de huidige R.K. St. Stephanuskerk. Na de Tweede Wereldoorlog heeft Hertme zich ontwikkeld tot een kleine kern nabij de kerk. De oorspronkelijke structuur van het dorp met enkele kleine essen en meerdere akkerkampen is nog steeds goed herkenbaar. De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit vrijstaande bebouwing in 1,5 tot 2 bouwlagen plus kap. De architectuur van de panden benadrukt het landelijke karakter van de kern. De kleinschaligheid van de bebouwing maar ook van de kern geven het dorp zijn eigen specifieke kwaliteit, die zeer waardevol is. Het dorp is echter relatief krap opgezet en er is weinig ruimte voor groen in de kern zelf. Het openluchttheater, gelegen in het hart van Hertme, is de trekpleister van het dorp. Het Afrikafestival en Hertme goes Latin trekken jaarlijks vele duizenden bezoekers vanuit heel Nederland.

Zenderen

Zenderen (circa 1.400 inwoners) ligt ten noorden van Borne, tussen de Azelerbeek en de Bornschebeek. Van oorsprong is het dorp een essenzwermdorp, gekenmerkt door een aantal kleinere essen met verspreide bebouwing. Zenderen is een oude kern. Al in de tiende eeuw wordt de plaats genoemd, toen als Sindron. De plaatsnaam zou ontleend zijn aan sintels, ook wel ijzererts (of ijzeroer) genoemd. De ijzererts is nog altijd in de

grond bij Zenderen te vinden. Mogelijk maakte men daar plaatselijk ijzer van, maar er zijn vooralsnog geen resten van een smidse of iets dergelijks gevonden die deze bewering ondersteunen. In de loop van de eeuwen verbasterde de plaatsnaam via Sinderon, Sinderen en Senderen naar de huidige plaatsnaam Zenderen. In Zenderen lag in de veertiende eeuw aan de Azelerbeek de burcht Hondeborg, die nog steeds als boerderij in het landschap aanwezig is. Als marke was Zenderen lang opgedeeld in Voor-Zenderen, Achter-Zenderen, Hondenhoek, Kattenhoek, Elhorsterhoek, Tusveld en Bornerbroek. Voor het handelsverkeer over het water was Zenderen, rondom de Bornsebeek en de Azelerbeek, een belangrijk punt, met name in de periode dat er nog turf over het water werd vervoerd.

De meeste boerenerven liggen van oudsher in een krans om de Zendersche Esch, met een bebouwingsconcentratie nabij de Azelerbeek aan de noordzijde van dit bouwland. De oorspronkelijke bebouwing is veelal vervangen door 19e eeuwse boerderijen. In de 20e eeuw ontstond een dorpskern bij de in 1798 gestichte en in 1950 verdwenen R.K. kerk langs de weg Almelo - Borne. De doorgaande route zorgde ervoor dat de bebouwing zich voornamelijk concentreerde langs deze weg. Hierdoor veranderde het dorp van een agrarisch “esdorp” in een “wegdorp”. Op de huisplaats van de voormalige buitenplaats Hulscher werd in het midden van de 19e eeuw een karmelietenklooster gesticht. Het huidige neogotische gebouw dateert uit 1881 en bestaat uit vier vleugels rondom een binnenplaats. De voorzieningen liggen verspreid in de kern. Het ontbreken van een dorpscentrum wordt als een knelpunt ervaren. De provinciale weg N743/N36 (Hoofdstraat) snijdt het dorp in tweeën. Deze drukke verkeersweg vormt een knelpunt voor wat betreft de oversteekbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van de kern.

3.4 buitengebied

Het buitengebied van Borne is van grote betekenis voor de leef- woonkwaliteit in de gemeente. Vanuit de dorpen zijn er veel relaties met het buitengebied. De kern van Borne is met name aan de noord- en oostzijde goed aangetakt op het buitengebied. De relatie met het gebied ten zuiden van het dorp, rondom Twickel, is door de barrièrewerking van de Rijkswegen een knelpunt.

Borne is de kleinste kern binnen de Netwerkstad Twente. De open ruimte tussen Borne en Almelo is als grootste onderbreking in deze stedenband, een aangename onderbreking. Dit gebied is nog groen en karakteristiek voor het Twentse landschap. In dit gebied liggen een aantal essen en de dorpen Zenderen en Hertme.

Landschapstypologie

Met betrekking tot het buitengebied van Borne wordt een onderverdeling in verschillende landschapstypen gemaakt, waarbij wordt aangesloten bij het provinciale beleid, zoals dat is beschreven in de 'Omgevingsvisie'. Hierbij worden de volgende landschapstypen onderscheiden:

- Essenlandschap

Het buitengebied van Borne wordt vooral gekenmerkt door de kleinschaligheid van het aanwezige essenlandschap. De grotere en kleinere essen, ontstaan door eeuwenlang gebruik als akkers, vormen de hogere gronden in het landschap. Door de bewerking van de grond met mest en plaggen zijn hogere koppen ontstaan met een dikke voedselrijke laag. Een goed voorbeeld daarvan is de Zendersche Esch. Deze es is eigenlijk een essencomplex, gevormd door een reeks van kleinere essen dicht bij elkaar. De Zendersche

Esch wordt gekenmerkt door een grote openheid met aan de randen beplanting en bebouwing, zoals het Karmelietessenklooster, de Hondenborg en verschillende oude erven. Ondanks het feit dat er in de loop der jaren veel beplanting is verdwenen, zijn de esranden nog relatief groen. Deze bestaan vooral uit kleine bosjes en solitaire bomen.

- Oude hoevenlandschap

Het oude hoevenlandschap is een landschap dat wordt gevormd door verspreid liggende erven. Het kwam tot ontwikkeling nadat de complexen van de grote essen "bezet" waren en een volgende generatie boeren nieuwe ontwikkelingsruimte zocht. Deze vonden ze op de kleinere dekzandkopjes, welke individueel werden ontgonnen (kampen). Dit leidde tot een landschap dat de zelfde opbouw kent als het essenlandschap, alleen in een meer kleinschalige en individuele variant. Deze kleinere maat en schaal vormt de reflectie van de natuurlijke ondergrond.

- Maten- en flierenlandschap

Het maten- en flierenlandschap betreft een laaggelegen kleinschalig landschap dat zich in de van nature lager gelegen gebieden, langs de beken heeft ontwikkeld. Langs de ontwateringssloten, haaks op de beek, werd vaak hakhout aangeplant. Langs de beek ontstond een lineair landschap met in de natte laagtes het matenlandschap. Het landschap kent veel variatie met de open ruimte van de watergang, de coulissen van het hakhoutstruweel, de open kamers van de hooi- en weilanden en hier en daar een broekbos op de nattere plekken. Het maten- en flierenlandschap was functioneel verbonden met het essen- en het oude hoevenlandschap. Het gebrek aan afwatering en overstroming van de beken leidde in deze gebieden tot drassige omstandigheden, waardoor ze extensief gebruikt werden als weide- en hooiland. Door verhoging van de waterafvoer ten

behoefte van de landbouwfunctie werden later ook deze lager gelegen gronden intensiever gebruikt als landbouwgrond.

- Jonge heide- en broekontginningslandschap

In het noordoosten en zuidwesten van de gemeente lagen vroeger heidevelden en woeste gronden. Dit betreft de gebieden ten noorden van Borne, rondom de Hemmelhorst en ten zuidwesten van Zenderen, de Flierhaar. Als gevolg van voedselarme omstandigheden waren deze gronden lange tijd nauwelijks bruikbaar voor de landbouw. Ze zijn pas na 1900ten behoefte van de landbouw ontgonnen. Het landschap kenmerkt zich in deze gebieden door een vrij rationele verkaveling en de erven zijn gelegen langs rechte wegen. Het landschap heeft een grotere maat dan in het essenlandschap. De open ruimten en de bossen zijn groter. Het gebied rondom Hemmelhorst wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een groot aantal boomkwekerijpercelen. Dit gebied heeft een rommelig karakter aangezien een ruimtelijke structuur nagenoeg niet aanwezig is. De heideontginningen zijn veelal bebost, terwijl de veldontginningen een veel opener karakter hebben. Het ontginningslandschap in Borne bestaat uit een open veldontginningslandschap en is

met name gelegen aan de noordzijde van Elhorst-Vloedbelt. Elhorst Vloedbelt zelf is voor een belangrijk deel bebost. Daarnaast zijn er (op perceelsniveau) kleine stukjes ontginningslandschap te onderscheiden in het uiterste noordoosten van de gemeente.

Landbouw

Het buitengebied van Borne is een duidelijk landbouwgebied. Van oudsher was dit vooral kleinschalig. Er was een groot aantal gemengde bedrijven met weinig grondoppervlak in een kleinschalig landschap. Door schaalvergroting en intensivering is het aantal agrarische bedrijven drastisch gedaald en zijn de bedrijven aanzienlijk vergroot. Dit heeft geleid tot een situatie waarbij een grote gronddruk aanwezig is door de groeiende bedrijven. Andere gebieden kenmerken zich door stoppende agrariërs of juist veel veldkavels. Boomteelt vormt een specifieke tak binnen de landbouw in het buitengebied van Borne. De boomkwekerij is naast de melkveehouderij een belangrijke economische drager in het gebied. De hogere opbrengsten per hectare binnen deze branche hebben een verhogende invloed op de grond- en pacht prijzen. Hierdoor wordt het voor agrariërs moeilijker om grondaankopen rendabel te maken. Naast grondbehoefte vanuit de land-

bouw is er ook vraag naar grond vanuit andere functies, zoals uitbreidingen van Borne en de kerkdorpen, landschapontwikkeling, infrastructuur en waterberging. Om te zorgen dat de landbouw een economische en landschappelijke drager blijft is groeirimte in het gebied hard nodig.

Natuur

Er zijn in het buitengebied van Borne meer landschappelijke waarden dan natuurwaarden aanwezig. Er ligt wel een aantal gebieden ten zuiden van de snelweg A35 (op landgoed Twickel) dat beschermd wordt door de Natuurbeschermingswet. Vanuit overheidsoelen ligt er geen grote natuuropgave in dit gebied. De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur loopt langs de Deurningerbeek, Oude Bornsche beek en het deel van de Azelerbeek ten zuiden van de spoorlijn Borne-Almelo. Bovendien ligt er een verplichting vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Dit houdt in dat de ecologische en chemische kwaliteit van de waterlichamen moet worden versterkt.

Voor gemeente Borne zijn alle beken die voorkomen op de legger van het waterschap

betiteld als een waterlichaam. Hieraan zijn per beek verschillende doelstellingen verbonden. Met de uitvoering hiervan is op verschillende plekken al een start gemaakt.

Waterbeheer

Door het buitengebied stroomt een aantal beken, zoals de Azelerbeek, de Bornsche beek, de Deurningerbeek (gaat over in de Oude Bornsche beek) en een klein stukje van de Gammelkerbeek. Oorspronkelijk overstroomden de beken regelmatig bij piekafvoeren, vooral op plaatsen waar beken bij elkaar komen. Er waren dan ook vele drassige of moerassige gebieden. In het verleden zijn veel beken steeds meer ingericht op het afvoeren van water. Het zijn grotendeels uniforme beken met steile oevers. De gronden direct langs de beken zijn in gebruik genomen door de landbouw. Het zijn over het algemeen vruchtbare gronden, maar soms nog wel erg nat.

Door verdroging van natuur en landbouwgronden en vanwege veiligheidsredenen wordt steeds meer waarde gehecht aan het vasthouden en bergen van water. In dit kader worden verschillende delen van de beken heringericht. Waterschap Regge en Dinkel

hanteert daarbij het uitgangspunt dat gebruik wordt gemaakt van de gronden die altijd al inunderen in een natuurlijk functionerend watersysteem.

Recreatie

De omgeving van Borne is recreatief gezien heel aantrekkelijk. Het is een kleinschalig landschap met essen, bosjes, lanen en beken. Daarnaast heeft het veel historische elementen zoals dorpskernen, oude erven en kloosters. Bovendien is er een fijnmazig recreatief routenetwerk aanwezig. Op sommige plekken mist een verbinding tussen routes of de aansluiting op een dorpskern. Verblijfsrecreatie is relatief weinig aanwezig, maar er zijn wel attracties. Hierbij valt te denken aan de Kloostergaarde, het openluchttheater Hertme en het landgoed Weleveld.

Wonen

Voor noodzakelijke uitbreiding van Borne en de kerkdorpen worden onder andere landbouwgronden omgevormd naar woningbouw. De nieuwbouw van de Bornsche Maten is hier een voorbeeld van. Dit heeft grote invloed op het buitengebied door de uitstraling op het landschap, de toename van de gronddruk en de vraag naar uitlooptmogelijkheden. Daarnaast hebben in de afgelopen jaren veel agrarische bedrijven hun bestemming verloren en ligt er op deze erven enkel nog een woonbestemming. Dit resulteert in vrijkomende agrarische bebouwing. Over het algemeen wordt nieuwe bebouwing met een streekeigen karakter gebouwd, maar er zijn ook voorbeelden van een afwijkende, vaak moderne bouwstijl.

04 | BELEID EN ONTWIKKELINGEN

4.1 Bestaand beleid

Voor het grondgebied van Borne zijn veel beleidsstukken vastgesteld. In deze visie is ervoor gekozen deze beleidsdocumenten niet allemaal samen te vatten. De meest essentiële beleidsdocumenten die nog steeds actueel zijn, zijn verwerkt in deze structuurvisie. Hieronder gaan wij kort in op deze documenten.

Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. Uitgangspunt daarbij is dat er niet meer geregeld wordt dan nodig is voor het provinciaal belang en dat andere partijen, waaronder gemeenten, zoveel mogelijk ruimte te krijgen om daaraan nadere invulling te geven. Dit provinciaal belang dient dan ook in gemeentelijke plannen gewaarborgd te zijn.

De ambitie van Overijssel is om een vitale samenleving tot ontplooiing te laten komen in een mooi en vitaal landschap. Een samenleving waarin alle Overijsselaars zich thuis voelen en participeren. Met bloeiende steden en dorpen als motor voor cultuur en werkgelegenheid, ingebed in een landschap waarin wonen, natuur, landbouw en water elkaar versterken.

De volgende centrale beleidsambities en onderwerpen van provinciaal belang zijn verwoord:

1. Woonomgeving: aantrekkelijke en gevarieerde woonmilieus, die voorzien in woonvraag en beschikbaarheid van noodzakelijke voorzieningen.
2. Economie en vestigingsklimaat: een vitale en zichzelf vernieuwende regionale economie, met voldoende en diverse vestigingsmogelijkheden voor kennisintensieve maakindustrie en mkb; vitale werklocaties, die aansluiten bij de vraag van ondernemingen; ontwikkelingsmogelijkheden voor schaalvergroting en verbreding in de landbouw; ontwikkelingsmogelijkheden en kwaliteitsverbetering toerisme en vrije tijdsbesteding.
3. Natuur: behoud en versterking van de rijkdom aan plant- en diersoorten (biodiversiteit); vitaal en samenhangend stelsel van natuurgebieden (EHS, waaronder robuuste verbindingzones, Natura 2000), behoud en versterking van verspreide bos- en natuurwaarden.
4. (Binnen-)steden en landschap: behoud en versterken van de verscheidenheid en identiteit van (binnen-)stedelijke kwaliteit en mooie landschappen in het buitengebied, behoud en versterking van cultureel erfgoed (monumenten, industrieel en agrarisch erfgoed) en versterken kernkwaliteiten (binnen-)steden (monumenten, architectuur, water/groen, culturele voorzieningen, stationsgebieden).
5. Bereikbaarheid: een vlotte en veilige reis over weg, water, spoor en per fiets van en naar stedelijke netwerken en streekcentra binnen en buiten Overijssel; goede bereikbaarheid voor het autoverkeer van en naar stedelijke netwerken en streekcentra, vergroten van kwaliteit en aandeel openbaar vervoer, fietsverkeer en goederenvervoer over water en spoor.
6. Watersysteem en klimaat: watersystemen met goede ecologische en chemische kwaliteit, die voor de lange termijn klimaatbestendig en veilig zijn; optimale watercondities (kwaliteit en kwantiteit) voor landbouw, wonen, natuur en landschap; betrouwbare drinkwatervoorziening (kwaliteit en kwantiteit); voorbereid

zijn op langetermijengevolgen van klimaatverandering (veiligheid en droogte).

7. Veiligheid en gezondheid: veilig, gezond en schoon kunnen wonen, werken, recreëren en reizen; zorgen voor waterveiligheid, externe veiligheid, verkeersveiligheid, een gezond leefmilieu en bescherming tegen wateroverlast.
8. Energie: een betrouwbare en veilige energievoorziening met beperking van uitstoot broeikasgassen; bevorderen van duurzame energieopwekking (biomassa, wind, zon, bodem), bevorderen van energiebesparing (in bebouwde omgeving).
9. Ondergrond: balans behouden tussen gebruik en bescherming van de ondergrond; beschermen van intrinsieke bodemeigenschappen en aardkundige en archeologische waarden, zorgvuldig gebruik van de ondergrond (energie, zoutwinning, opslag, zandwinning, KWO, hoofdtransportleidingen).

Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente

De vijf gemeenten van de netwerkstad Twente en de provincie Overijssel hebben in 2013 de Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente vastgesteld, dat bestaat uit een ontwikkelingsperspectief met een tijdshorizon tot 2040 en een bijbehorend werkprogramma. Hierin wordt de ambitie uitgesproken om te komen tot een vitale samenleving in een aantrekkelijke omgeving, een innovatieve topkennisregio van internationaal belang en een brede werkgelegenheid gebaseerd op de speerpunten high-tech systemen en materialen, logistiek en toerisme en recreatie.

Dit vereist dat er over de gemeentelijke grenzen wordt gekeken en dat er gezamenlijk wordt ingezet op ruimtelijke ontwikkelingen die het meeste effect hebben voor geheel Twente. Met behoud van de identiteit van de afzonderlijke gemeenten worden er gezamenlijk de ruimtelijk-economische keuzes gemaakt om deze ambitie voor Twente te

realiseren.

Eén van de belangrijkste samenwerkingsafspraken uit het hierboven genoemde werkprogramma is dat de netwerksteden hebben afgesproken om voortaan vanuit een gezamenlijk perspectief te gaan programmeren op het gebied van woningbouwlocaties, bedrijfsterreinen en kantorenlocaties. Voor de gemeente Borne is het hierbij van groot belang dat de Bornsche Maten in dit verband is aangeduid als “de prioritaire uitleglocatie binnen de netwerkstad”.

Daarnaast is hierin opgenomen het tracé van de nieuw aan te leggen Westelijke Randweg, zoals dat in paragraaf 5.1 van deze Structuurvisie is beschreven.

Reconstructieplan Salland-Twente

Op 15 september 2004 is het Reconstructieplan Salland-Twente door Provinciale Staten vastgesteld. Om dit Reconstructieplan aan te passen aan de Omgevingsvisie Overijssel is een partiële herziening (2009) vastgesteld.

Verwevenheid en verbondenheid zijn volgens dit plan de belangrijkste kenmerken van Twente. Twente vormt een gevarieerd gebied dat qua landschap, cultuurhistorie en rust veel te bieden heeft. Twente heeft, net als andere zandgebieden in Nederland, te maken met een hoge veedichtheid, waardoor zich verschillende problemen voordoen die nauw met elkaar samenhangen. Kern daarbij is dat de functies landbouw, wonen, werken, mobiliteit, recreatie, natuur en landschap elkaar vaak in de weg zitten. Gevolg is dat de economische functies in het landelijk gebied nogal eens beperkt worden in hun ontwikkelingsmogelijkheden, met alle nadelige gevolgen van dien voor de sociaal-economische vitaliteit en leefbaarheid van het gebied.

Op grond van de Reconstructiewet concentratiegebieden is het plangebied ingedeeld in drie zones: landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden. Dit wordt de reconstructiezonering genoemd.

In het reconstructieplan is per zone in detail bepaald welke ruimte er wordt geboden aan intensieve veehouderijen. In het buitengebied van de gemeente Borne komt alleen het verwevingsgebied voor. Het verwevingsgebied is gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is, zolang de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten. Nieuwe vestiging van intensieve veehouderij is uitgesloten. Bestaande bedrijven dienen wel hervestigings- en uitbreidingsmogelijkheden te houden. Het bouwvlak mag voor een intensieve veehouderij in principe, na wijziging, maximaal 1,5 hectare groot zijn. Voor een grondgebonden bedrijf wordt ruimte geboden tot maximaal 2,5 ha. Voorwaarde is dat de gebiedskenmerken zoals opgenomen in de Provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening, de uitbreiding toestaan. (Her)vestiging op een bestaand bouwvlak zonder intensieve veehouderij is niet mogelijk. Hervestiging van een intensieve veehouderij op een bouwvlak waar al een intensieve veehouderij aanwezig is, is in principe mogelijk. Bij uitbreiding van de intensieve veehouderij worden hoge eisen gesteld aan vormgeving en landschappelijke inpassing.

Regionaal Mobiliteitsplan

Op het gebied van verkeer en vervoer vormt het Regionale Mobiliteitsplan (RMP) een belangrijk bovenlokaal kader. Als gevolg van diverse achterliggende trends en ontwikkelingen zal het verkeer op de Twentse wegen de komende jaren toenemen. Het (RMP

stelt zich in navolging daarvan ten doel om de huidige bereikbaarheid te waarborgen en de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren. De hieruit voortvloeiende hoofdpunten van beleid zullen rechtstreeks doorwerken in het gemeentelijke beleid. Belangrijk in dit verband is onder andere de wegvisie, waarin in samenwerking met de regiogemeenten is aangegeven welke infrastructurele aanpassingen noodzakelijk zijn.

Structuurplan uitbreiding Borne

Het structuurplan uitbreiding Borne is in 2002 vastgesteld, waaraan in 2004 een verkeersparagraaf (Verkeersstructuur Uitbreiding Borne; nut en noodzaakstudie) is toegevoegd. Dit structuurplan is opgesteld om op (korte) termijn de ontwikkeling van woningbouw- en bedrijvenlocaties mogelijk te maken en een samenhangende en integrale ruimtelijke visie voor het te voeren ruimtelijk beleid voor het gemeentelijk grondgebied te hebben. Met deze visie heeft de gemeente aangetoond dat zij kan voorzien in de regionale en lokale opgaven voor woningbouw en bedrijven en heeft zij op basis hiervan haar zelfstandige status benadrukt.

De uitbreiding van Borne met woningbouw vindt met name plaats aan de oostzijde van de kern, in de uitleglocatie Bornsche Maten. Daarnaast is er aan de zuidzijde van de kern een nieuw bedrijfsterrein geprojecteerd.

De toename van woningen en bedrijven leidt tot meer verkeersbewegingen. Als gevolg hiervan dienen volgens de Mobiliteitsvisie maatregelen genomen te worden. In de paragraaf “Mobiliteitsvisie” wordt hierop nader ingegaan.

Daarnaast wordt met betrekking tot het buitengebied het volgende aangegeven in het structuurplan:

- realiseren provinciale ecologische verbindingszone langs beken;
- behoud bufferzone tussen Hengelo en Borne/stadsranden;
- ontwikkeling en versterking landschap door middel van project De Groene Poort;
- aanleg hoogwaardige langzaamverkeersverbinding;
- concentratie boomkwekerijen aan oostzijde kern Borne.

Economische beleidsnotitie Borne Werkt

De economische beleidsnotitie geeft een aantal speerpunten aan waarmee het toekomstperspectief voor de economische ontwikkeling van Borne gestalte kan worden gegeven. Te noemen zijn:

- behoud en versterking van de woonkwaliteit;
- versterking van het verblijfsklimaat van het centrum;
- faciliteren en promoten van nieuwe economische dragers op het gebied van zorg, wellness;
- toerisme en recreatie.
- stimuleren van de diversiteit aan vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en ZZP-ers.

Masterplan Centrum Borne

In februari 2010 is het Masterplan voor het centrum van Borne vastgesteld. Dit plan is een visiedocument op hoofdlijnen waarin de gewenste ruimtelijk-fysieke situatie in het centrum wordt beschreven. Daarnaast dient het masterplan als toetsingskader voor

nieuwe initiatieven. Het masterplan gaat uit van een compact kernwinkelgebied met een heldere routing en ‘trekkers’ op strategische locaties. Binnen het kernwinkelgebied is met name ruimte voor detailhandel (met wonen op de verdieping) en horeca. In het overig centrumgebied (aanloopgebieden) is ruimte voor laagfrequent bezochte functies.

Ingezet wordt op het versterken van de relatie met Oud Borne zodat een wisselwerking tussen de gebieden ontstaat en ze van elkaars kwaliteiten kunnen profiteren. Het centrum moet een aantrekkelijk verblijfsgebied worden voor consumenten. De auto is op enkele plekken te gast. Parkeerplaatsen dienen zoveel mogelijk aan te sluiten op het winkelgebied. Het versterken van groen en de herontwikkeling van strategische locaties in de openbare in de openbare ruimte moet bijdragen aan het verbeteren van het verblijfsklimaat in het centrum.

Mobiliteitsvisie

De Mobiliteitsvisie (2012) beschrijft in hoofdlijnen de keuzes die de komende tien jaar op het gebied van verkeer en vervoer noodzakelijk zijn om de verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid te verbeteren.

De Mobiliteitsvisie vormt een verdieping van het bestaande Integraal Verkeers Plan (IVP) uit 2008. Belangrijke kaders welke in het IVP voor de raad zijn vastgesteld zijn onder andere het knippen van de N743 ter hoogte van de Bornsche Maten, het aanleggen van een nieuwe randwegenstructuur, de aanleg van een fietssnelweg tussen Borne en Hengelo en het oplossen van de spoorseddoorsnijding in Borne.

De belangrijkste doelen uit de Mobiliteitsvisie zijn:

- het verbeteren van de regionale en de lokale bereikbaarheid,
- het verhogen van de verkeersveiligheid en
- het creëren van een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving

De Mobiliteitsvisie is mede gestoeld op onderzoek met betrekking tot enkele grote infra-structurele knelpunten waarvoor Borne zich in de komende jaren gesteld ziet.

Het eerste onderzoek dat in dit verband genoemd dient te worden is dat naar de westelijke randweg in relatie tot het knippen van de N743. Samen met Rijkswaterstaat, de provincie Overijssel, de Regio Twente en de buurgemeenten is er een scenario onderzoek uitgevoerd, waarbij verschillende varianten van de westelijke randweg zijn afgezet tegen het inpassen van de huidige N743. Hieruit is naar voren gekomen dat het aanleggen van een westelijke randweg het best voldoet aan de achterliggende doelen, te weten het slechten van de barrière die N743 vormt tussen de kern van Borne en de nieuwe woonwijk Bornsche Maten en omleiden van het doorgaande verkeer rond de kern van Borne.

In navolging van dit scenario onderzoek is er voor de westelijke randweg een verdiepingsslag gemaakt in de vorm van een tracé-studie. Hierin zijn de verschillende tracés beoordeeld en gewogen. Hieruit is naar voren gekomen dat een gebundelde aanleg van de westelijke randweg met de rijkswegen A1/A35 het best scoort. Door deze weg ook rond Zenderen, richting de N744 door te trekken, wordt ook de infrastructurele barrière in de kern van Zenderen opgeheven. Dit tracé is daarom als voorkeursvariant in de Mobiliteitsvisie opgenomen dat door de gemeenteraad is vastgesteld. Ten behoeve van

de Structuurvisie is er een plan-MER opgesteld.

Naast deze voorkeursvariant, die niet op korte termijn zal worden gerealiseerd, wordt een snellere oplossing van de verkeersproblematiek op de Oonksweg/Prins Bernardlaan gezocht in het realiseren van een gestroomlijnde verbinding vanaf de Hosbekkeweg, via een ondertunnelde spoorkruising, strak langs het bedrijventerrein Molenkamp, naar de N743. Ook deze zal in de plan-MER worden meegenomen.

Daarnaast is er, in verband met de barrièrewerking van en de leefbaarheid langs het spoor, een onderzoek uitgevoerd naar het verdiept aanleggen van het spoor versus onderdoorgangen in Borne.

Een tweetal varianten van verdiept spoor is onderzocht. De korte variant, waarbij alleen de Azelosestraat en Deldensestraat verdiept gepasseerd worden (circa € 125 miljoen) en de lange variant waarbij alle vijf overwegen in Borne ongelijkvloers gepasseerd worden (circa € 240 miljoen). In beide situaties wordt tevens het station verdiept.

Weliswaar zorgt een verdiepte aanleg van het spoor voor het opheffen van de barrièrewerking en voor een reductie van geluid- en trillingshinder, maar dit is tegelijkertijd een erg dure oplossing en daarom niet realistisch. De gemeenteraad heeft er daarom voor gekozen om al op korte termijn de eerste onderdoorgang(en) te realiseren.

Mijn Borne 2030 - dynamische dorpen

De gemeenschap van Borne heeft in 2011 de toekomstvisie “Mijn Borne 2030” opgesteld, ter actualisering van de bestaande visie “Borne Nieuw”. De gemeente speelde daarbij de rol van procesbegeleider en die van partner. In dit document is gekozen voor de verdere uitwerking van het scenario “Dynamische Dorpen”, waarbij enerzijds de dorpse identiteit van Borne wordt gekoesterd en anderzijds wordt gekozen voor het benutten van de aanwezige ontwikkelkracht in de gemeente. De kernkwaliteiten van Borne zijn het dorpse karakter, de groene ligging, de nabijheid van stedelijke voorzieningen en de goede bereikbaarheid. Borne is een gemeente waar het prettig en rustig wonen is, in de onmiddellijke nabijheid van zowel een aantrekkelijk landelijk gebied als stedelijke voorzieningen. Dit maakt Borne tot een uitstekende vestigingsplaats voor mensen die in Borne of in een andere netwerkstad-gemeente werken. Borne ontwikkelt daarbij, in samenspraak met haar bewoners en het bedrijfsleven, nadrukkelijk beleid op de thema’s duurzaamheid en energieneutraal bouwen.

Convenant en Pact van Twickel

Borne ligt aan de rand van het mooie landgoed Twickel. Maatschappelijke en economische ontwikkelingen laten dit landgoed met enorme historische, landschappelijke en ecologische waarden natuurlijk niet ongemoeid. De druk op het landgoed en vooral op de randen vanuit de omliggende kernen, waaronder Borne, vraagt om consistent beleid en een visie op de toekomst. In 2005 hebben de gemeente Borne en de Stichting Twickel een Convenant gesloten, met als doel de kwaliteit van het landgoed te waarborgen en in een logische en duurzame aansluiting van de stedelijke bebouwing en het landelijk gebied te voorzien. Voor zowel de gemeente Borne als de Stichting Twickel vormt dit

convenant een uitgangspunt bij de verdere ontwikkeling en inrichting van de dorpsrand aan de zuidwestzijde van Borne.

Tevens is door de provincie Overijssel, de stichting Twickel, het waterschap Regge en Dinkel, de regio Twente en de gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente de “Ontwikkelingsvisie Twickel; levend landgoed” opgesteld. Uitgangspunt daarbij is het behoud van de unieke kwaliteiten van het gebied door het benutten van de ontwikkelingen om het landgoed verder te versterken en de functie en de betekenis van Twickel voor haar omgeving te vergroten.

Op basis daarvan is door de bestuurders van de hierboven genoemde partijen in maart 2009 de intentieovereenkomst “Pact van Twickel” ondertekend, waarmee de uitgangspunten en ontwikkelingsprincipes van de visie onderschreven worden. Om deze doelen te bereiken is door de partijen gezamenlijk een uitvoeringsprogramma ontwikkeld. Hierin staan met name de volgende punten centraal:

- realisatie van de Twickeler Grensweg, in combinatie met het versterken van de routes tussen stad en landgoed;
- completeren van de Umfassungsweg;
- gecombineerde aanpak van water- en natuuropgaven, gekoppeld aan agrarische structuurverbetering;
- een betere landschappelijke inpassing en vermindering van de barrièrewerking van de rijkswegen A1 en A35;
- het stimuleren van duurzaam en innovatief ondernemerschap, met name op het gebied van landbouw en recreatie & toerisme.

4.2 Ontwikkelingen wonen

In het vigerende Structuurplan Uitbreiding Borne is de Bornsche Maten aangewezen als de uitbreidingslocatie van Borne, waar zowel de Bornse als een deel van de Hengelose behoefte voor wat betreft de uitleg moet worden opgevangen. In de Bornsche Maten zullen uiteindelijk in totaal 2.700 woningen worden gerealiseerd. Hiervan zijn er inmiddels 2.300 in het bestemmingsplan verdisconteerd en blijven er 400 als reserve voor de periode na 2025 over. In de “samenwerkingsafspraken Borne -Hengelo” is opgenomen dat tussen 2005 en 2010 490 woningen voor de Hengelose uitlegbehoefte worden gebouwd. Hiermee is rekening gehouden bij het vaststellen van het aantal woningen voor de Bornsche Maten. Van deze woningen zullen er nog 300 worden gerealiseerd in de periode tot 2015.

Volgens de huidige vastgestelde cijfers laat de leeftijdsopbouw van Borne zien dat de groep jonger dan 29 jaar relatief klein is (slechts 8%). De groep 40-54 jaar is vrij groot. Dit laatste zal inhouden dat de vergrijzing in Borne de komende decennia vrij fors zal zijn.

Woonvisie Borne 2010-2014

De Woonvisie Borne 2010-2014 vormt het kader van het te voeren woonbeleid in de gemeente Borne voor de komende jaren. Met de Woonvisie Borne 2010-2014 wordt geen volledig nieuw beleid ingezet, maar wordt in grote lijnen het ingezette beleid voortgezet. Er doen zich momenteel echter diverse fundamentele ontwikkelingen voor, waardoor de woningmarkt sterk verandert. Zo neemt de bevolkingsgroei af en verandert de samenstelling van de bevolking; de vergrijzing neemt toe, het aantal personen per huishou-

den blijft dalen en het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe. Hiermee houdt deze Woonvisie rekening.

Borne is een gemeente met relatief veel senioren en daarnaast een groot deel gezinnen met jonge kinderen tot 10 jaar en jongeren tot 20 jaar. De groep 20 tot 40-jarigen is in Borne minder vertegenwoordigd. De gemiddelde huishoudengrootte in Borne in 2012 bedraagt ongeveer 2,5 personen. Daarnaast ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon op € 14.400,- (2011) op het hoogste niveau van Twente, maar onder het landelijke niveau van € 14.800,-.

De bevolkingsomvang van Twente is aan het veranderen. Volgens zowel het Twents Woningmarktonderzoek als de CBS gegevens zal er in Twente in de toekomst sprake zijn van een bevolkingsdaling. Er wordt echter vanwege de verkleining van de huishoudengrootte op korte termijn nog een beperkte groei van het aantal huishoudens verwacht. Bij ongewijzigd beleid krijgt ook Borne hiermee te maken. Door de geplande nieuwbouw in de uitbreidingsgebieden zal het inwonertal van Borne in de komende jaren naar verwachting nog wel toenemen.

Het aantal woningen in Borne is in de afgelopen jaren gestegen tot circa 9.300 in 2013. Bijna 70% van de woningen in Borne is een koopwoning. De woningvoorraad van Borne is niet alleen permanent onderhevig aan vernieuwing en verbetering, maar wordt de komende jaren tevens uitgebreid. Borne biedt ruimte aan zowel de lokale als een deel van de regionale woningbehoefte in het uitbreidingsplan Bornsche Maten. Aangezien het daarbij gaat om een relatief groot aantal woningen voor een kleine gemeente, zijn een voortdurende monitoring, evaluatie en een adequate planning en fasering voor de

realisatie van Bornsche Maten van groot belang.

Het oorspronkelijk geplande uitgiftetempo van 250 woningen op jaarbasis is niet langer realistisch. De gemeente heeft daarom besloten tot een tijdelijke temporisering van de woningbouw in Bornsche Maten, waarbij wordt uitgegaan van een uitgiftetempo van 120 woningen per jaar. Dit leidt tot een latere voltooiing van de wijk dan oorspronkelijk gepland.

Borne kiest in de gemeente voor de toevoeging van woningen met hoge kwaliteit voor alle doelgroepen. Die kwaliteitsverbetering geldt eveneens voor de bestaande voorraad. De gemeente stelt zich tot doel om mensen van binnen en buiten Borne de kans te bieden een volledige wooncarrière op te bouwen.

Groei met kwaliteit betekent voor de planperiode van 2010 tot 2015 een woonopgave voor het realiseren van 585 nieuwbouwwoningen op uitbreidingslocaties en circa 145 woningen in de bestaande wijken. Daarnaast wordt door de gemeente en Woonbeheer Borne volop geïnvesteerd in de kwaliteit van de bestaande woningen en de woonomgeving, met als doel de kwaliteit van de bestaande voorraad en van de woonomgeving op peil te houden en waar mogelijk te versterken.

Voor de kerkdorpen Hertme en Zenderen wordt uitgegaan van beperkte nieuwbouw ten behoeve van de natuurlijke aanwas. Voor wat betreft deze kernen wordt gesteld dat de zich voordoende behoefte niet op nieuwe uitleglocaties hoeft te worden ingevuld, maar net zo goed op enkele goed gekozen plekken in het buitengebied (knooperven) kan

worden gerealiseerd. Voor Zenderen zijn geen nieuwe woningbouwlocaties opgenomen, aangezien Zenderen nog een paar jaar vooruit kan op de voorhanden zijnde locatie Oosterveld. Voor Hertme is gestart met de planvorming ten behoeve van een nieuwe woningbouwlocatie van 10 tot 12 woningen aan de noordzijde van de kern. Voor Hertme en Zenderen geldt dat de leefbaarheid voorop staat; het moet voor bewoners aantrekkelijk zijn in om deze kernen te (blijven) wonen.

Twents woningmarktonderzoek

Het Twents Woningmarktonderzoek (TWO) geeft duidelijk aan dat de bouwambitie in de regio de eigen behoefte overstijgt. Ten opzichte van het voorgaande TWO is de verhuisgeneigdheid in de regio sterkt afgenomen. Hierdoor komt de nadruk meer te liggen op kwaliteit in plaats van kwantiteit.

Ook Borne heeft een forse ambitie op het gebied van woningbouw. Deze komt echter voor een belangrijk deel voort uit in het verleden gemaakte afspraken met het Rijk, de Provincie en met de buurgemeente Hengelo. Zo is Borne na de gemeentelijke herindeling uit 2000, ondanks het verlies van de kern Bornerbroek, een zelfstandige gemeente gebleven. Het ministerie van VROM heeft toentertijd onderkend dat enige bevolkingsgroei voor Borne noodzakelijk was om een behoorlijk voorzieningenniveau en de eigen identiteit te kunnen handhaven.

Daarnaast was in het provinciale streekplan opgenomen dat de Bornsche Maten de uitleglocatie vormde voor de gezamenlijke woningmarkt van Hengelo en Borne. De gemeente Hengelo had zelf geen uitleglocatie. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente Borne haar plannen verder ontwikkeld en investeringen gedaan.

De verwachting is dat voor de resterende periode van de visie (2015-2030) de Bornsche Maten een groot deel van de zich voordoende behoefte kan opvangen waardoor nieuwe uitleglocaties niet noodzakelijk zijn.

Ten slotte blijkt dat er sprake zal zijn van een sterke vergrijzing. Het is dus noodzakelijk in te zetten op flexibel en levensloopbestendig bouwen. Bij seniorenbouw is vooral behoefte aan grondgebonden woningen en niet alleen appartementen.

4.3 Ontwikkelingen bedrijvigheid

Over de herstructurering en planning van bedrijfsterreinen hebben het rijk, de provincie en de VNG eind 2009 een convenant ondertekend als leidraad voor beleid. De provincie Overijssel heeft het nieuwe beleid voor de (her)ontwikkeling van bedrijfsterreinen vastgelegd in de Omgevingsvisie. Hierin is sprake van een versterkte inzet op de herstructurering van verouderde terreinen en een zorgvuldige planning en programmering van nieuwe terreinen. Gemeenten zijn bij de uitvoering van de Omgevingsvisie verplicht een met de buurgemeenten afgestemde bedrijfsterreinenvisie op te stellen. Met betrekking tot de herstructurering van bedrijfsterreinen is in Borne het gebied Molenkamp aangewezen. Dit project wordt inmiddels uitgevoerd.

De gemeenten Almelo, Borne, Hengelo, Enschede en Oldenzaal, die samen de Netwerkstad Twente vormen, hebben een gezamenlijke bedrijfsterreinenvisie opgesteld. Dit mede om recht te doen aan de gezamenlijke regionaal economische agenda, verwoord in de Ruimtelijk Economische Ontwikkelingsagenda van de netwerkstad. Deze visie is in 2011 door de gemeenteraden binnen de netwerkstad vastgesteld. De visie geeft,

op basis van de daarin opgenomen uitvoerige analyse, onderzoek en programmering, aan dat het bestaande aanbod van direct uitgeefbaar bedrijfsterrein, de ruimtewinst door herstructurering en uitgifte op basis van harde plannen (vastgestelde bestemmingsplannen) toereikend zijn voor het accommoderen van de kwalitatieve en kwantitatieve (geprognoseerde) ruimtebehoefte tot 2020. Ook met betrekking tot de kantorenmarkt zijn er in netwerkstadverband afspraken gemaakt Kantorenmarkt Netwerkstad Twente; 2009). Voor Borne houdt dit in dat Borne alleen voor de zich voordoende lokale behoefte kantoorruimte zal ontwikkelen.

Momenteel noopt de huidige dynamiek, met de bijbehorende onzekerheden op het gebied van de gewijzigde financieel economische omstandigheden, demografische trends en de gewijzigde verantwoordelijkheden van de verschillende overheden, tot nieuwe keuzes en prioriteiten en tot gewijzigde ambities. Daartoe is door de netwerksteden de Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente opgesteld. Dit document richt zich op versterking van de ruimtelijk economische structuur en verbetering van het vestigingsklimaat. Daarbij gaat het om het ontwikkelen van een robuuste ruimtelijke hoofdstructuur met een aantal strategische ontwikkellocaties.

4.4 Ontwikkelingen verkeer

In het Structuurplan Uitbreiding Borne (2004) heeft de gemeente besloten om een “knip” aan te brengen in de Rondweg/N743, ter hoogte van de in ontwikkeling zijnde woonwijk Bornsche Maten. Dit wordt noodzakelijk geacht omdat de huidige Rondweg (de provinciale weg door Borne) als gevolg van een hoge verkeersintensiteit een barrière vormt tussen de kern van Borne en de nieuwe uitbreidingslocatie. De “knip” maakt een

goede aansluiting en oriëntatie van de Bornsche Maten op de kern van Borne mogelijk en zal de ruimtelijke kwaliteit sterk verbeteren.

Voordat de knip in de Rondweg kan worden gerealiseerd, dient er sprake te zijn van een alternatieve route in de vorm van een nieuwe randwegenstructuur met een zuidelijke randweg, die al voor een belangrijk deel is gerealiseerd, en een nog aan te leggen westelijke randweg (zie paragraaf 5.1.) De keuze voor deze route heeft meerdere redenen. Zo tast de aanleg van een zuidelijke en westelijke randweg het waardevolle landschap minder aan dan een randweg aan de noordzijde van Borne. Daarnaast wordt via deze nieuwe randwegenstructuur het toekomstige bedrijfsterrein aan de zuidkant van Borne goed ontsloten.

Door de aanleg van de zuidelijke randweg wordt een sterk verbeterde calamiteitenroute voor de A1/A35 bij knooppunt Buren gerealiseerd. Tevens zorgt deze randwegenstructuur voor een betere verdeling van het verkeer tussen de toe- en afritten 29 en 30, waardoor met name afrit 30 (Ikea) ontlast wordt. Ook de bedrijfsterreinen tussen Borne en Hengelo, Veldkamp en Westermaat worden door deze randwegenstructuur beter ontsloten. Tenslotte zal ook de interne wegeninfrastructuur in Borne door de aanleg van de Zuidelijke Randweg worden ontlast.

Door de westelijke randweg gebundeld met de rijksweg A1/A35 aan te leggen en ten noordwesten van Zenderen weer op de N743 te laten aantakken, wordt ook de kern van Zenderen ontlast. Door deze weg aan de noordkant van de N743 door te trekken naar de N744, kan de gehele kern van Zenderen worden ingericht als 30 km-zone. De

huidige N743 tussen Zenderen en Borne zal dan, net als de Bornebroeksestraat, worden afgewaardeerd, waardoor er minder sprake zal zijn van doorsnijding van het gebied van de Groene Poort.

4.5 Ontwikkelingen groen en water

Borne beschikt over een groenstructuur- en groenbeleidsplan voor de dorpskernen van Borne, Zenderen en Hertme. Samen met de lijst voor bijzondere bomen vormen deze de leidraad bij het beheer en het ontwikkelen van de visie op groen.

Het groen in Borne wordt gedragen door een aantal groene radialen langs de invalswegen. Deze bereiken echter niet de kern. Kenmerkend is dan ook het geringe gebruiksgroen in het centrum. Bij ontwikkelingen in het centrum en herinrichting van straten ligt de nadruk op beperkt maar hoogwaardig groen. Borne en Zenderen kennen nauwelijks functioneel buurt- en wijkgroen. In het binnenstedelijk gebied liggen in alle kernen kansen voor de doorontwikkeling van de groene gebieden naar wijk- of buurtparken. De huidige speellocaties dienen bij ontwikkelingen vorm te krijgen, te worden ontzien en te worden versterkt.

De afronding van de randen van de dorpskernen is in veel gevallen matig tot slecht. Het realiseren van goed afgewerkte dorpsranden is dan ook een belangrijk onderdeel in de groenvisie. Deze overgang naar de landelijke omgeving is duidelijk afgestemd met het beleid op de inrichting van het buitengebied.

Verblijfsgroen dient in nieuwe ontwikkelingen duidelijk een plaats te krijgen. In de groenvisie kent Oud Borne een bijzondere plaats. Met name rond de omvang en de stand-

plaatsen van bomen spelen hier problemen. Hiervoor dient, in combinatie met de parkeerproblematiek, aanvullend beleid gemaakt te worden. In het groenbeleidsplan zijn ook regels opgenomen ten aanzien van de uitvoering van plantwerkzaamheden.

Naast het groenstructuur- en groenbeleidsplan kent de gemeente Borne een actuele bomenverordening. Deze is gebaseerd op de inventarisatie van bijzondere bomen en bijzondere groenstructuren. Binnen deze structuren mag in principe niet ontwikkeld worden zonder het behoud van de bomen. Bijzondere bomen mogen niet of slechts bij hoge uitzondering en onder voorwaarden gekapt worden.

Water

De gemeente Borne werkt aan een optimale afstemming van het waterbeleid met de overige beleidsterreinen. Waterhuishouding is bij ontwikkelingen een medeordenend aspect geworden. Het is een belangrijke drager in de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde omgeving. Anticiperen op klimaatveranderingen, verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, voorkomen c.q. beperken van wateroverlast in bestaand stedelijk gebied zijn doelstellingen waar gemeente Borne hard aan werkt. Bij nieuwbouw, herinrichting en renovaties in zowel een uitbreiding als in een inbreiding is de strategie “Schoon water niet naar de zuivering afvoeren” en “Vasthouden, bergen en dan pas afvoeren”.

Ten aanzien van de watersystemen ligt er voor de functionaliteit een scheiding in stedelijk en landelijk water. Met de komst van de Kaderrichtlijnwater (KRW) moeten de oppervlaktewateren voor 2027 in een “goede toestand” verkeren, waardoor de ecologische en chemische toestand een acceptabel niveau krijgen. Volgens de planning van het vige-

rende Waterbeheersplan 2010 - 2015 (Waterschap Regge en Dinkel) zal het merendeel van de watergangen in de gemeente Borne voor 2015 in uitvoering worden genomen.. Dit betekent dat de alle watergangen in Borne die op de legger van het waterschap staan een metamorfose ondergaan. Geen diepe en smalle watersystemen meer, maar ondiep en een verbreding aanbrengen zodat een veerkrachtig systeem ontstaat waar tevens flora en fauna kunnen ademen en zich ontplooien.

4.6 Ontwikkelingen voorzieningen

Er zijn verschillende ontwikkelingen door de gemeente Borne geïnitieerd op het gebied van voorzieningen. De gemeente wil de beleidsonderdelen kunst, cultuur en recreatie & toerisme hoog in het vaandel houden. Er is een Kadernota Cultuur en Recreatie & Toerisme door de raad vastgesteld. De activiteiten zijn gericht op amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur. Recreatie & Toerisme wordt ontwikkeld in samenwerking met het project “De Groene Poort”.

Daarnaast is gezondheidsbeleid in Borne een issue, waaraan wordt gewerkt. Er is een beleidsplan WMO opgesteld en in het “neje noaberschap” probeert de gemeente de samenwerking tussen burgers en tussen instellingen en organisaties te bevorderen. Ook voor het jeugdbeleid is veel aandacht. De gemeente streeft ernaar dat er brede scholen worden ontwikkeld, waarbij het onderwijs is afgestemd op de doorgaande ontwikkelingslijn van jongeren. Daarnaast is er in Borne sprake van voldoende sportaccommodaties variërend van sportparken, tennis- en squashbanen tot een overdekt zwembad.

4.7 Ontwikkelingen buitengebied

In het buitengebied van de gemeente spelen verschillende ontwikkelingen. Er is een visie ontwikkeld, De Groene Poort, die een ontwikkelingsrichting aangeeft voor het buitengebied van Borne. De Groene Poort is ontwikkeld door de provincie Overijssel en gemeente Borne en heeft tot doel om het buitengebied van Borne te ontwikkelen als een groene long in het stedelijk netwerk van Netwerkstad Twente en als groene verbinding tussen Noordoost en Zuidwest Twente. De Groene Poort bevindt zich op het kruispunt van de stedelijke en landschappelijke as van Twente. Terwijl aan de zuid- en zuidoostzijde van Borne gebouwd wordt aan een nieuwe woonwijk en een bedrijventerrein, ligt er in het overige buitengebied een groene opgave.

De Groene Poort waarborgt het landschap en zorgt ervoor dat de stedenband Enschede, Hengelo en Almelo niet aan elkaar groeit. De groene zone moet een aaneengesloten doorgang bieden tussen de waardevolle landgoederen aan de zuidwestelijke kant en het open essenlandschap aan de noordoostelijke kant van de netwerkstad. Het behoud van het authentieke, Twentse coulisselandschap staat voorop. De ervaring leert dat economische activiteiten belangrijk zijn om een dergelijk doel te bereiken. Daarom behoudt de landbouw een belangrijke functie. Boeren worden nadrukkelijk betrokken bij landschap-, natuur en waterbeheer, maar krijgen ook de mogelijkheid uit te breiden om de toekomst van hun bedrijf veilig te stellen.

Daarnaast is door de vijf netwerksteden, gezamenlijk met het ministerie van I en M, de provincie Overijssel, de regio Twente en het waterschap Regge en Dinkel een integrale visie ontwikkeld ten behoeve van de stadsranden. Op basis van deze visie kan de ont-

wikkeling of het behoud van de stadsranden worden opgepakt om daarmee recreatie en toerisme te bevorderen, nieuwe vormen van ondernemerschap mogelijk te maken en invulling te geven aan kwaliteitsverbetering. In een gezamenlijk uitvoeringsprogramma zijn voor Borne met name projecten ter versterking van de zuidelijke stadsrand opgenomen, welke momenteel in een verdiepingsstudie door Hengelo en Borne gezamenlijk verder worden uitgewerkt.

Ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied staan de volgende uitgangspunten centraal, waarbij voor wat betreft de verschillende landschapstypen wordt aangesloten bij het provinciale beleid uit de 'Omgevingsvisie', zoals dat beschreven is in §3.4 van deze structuurvisie. Bij eventuele nieuwe ontwikkelingen wordt uitgegaan van normen, op basis waarvan een ontwikkelingsrichting wordt bepaald.

Essenlandschap

Norm:

- De essen krijgen een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van de karakteristieke openheid, de huidige bodemkwaliteit en het aanwezige reliëf.
- Op de flanken krijgen de kleinschalige landschapselementen, zoals houtwallen, bosjes, zandpaden, karakteristieke erven en beeldbepalende open ruimten een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van dit kleinschalige patroon;
- boomkwekerijen brengen enorme schade toe aan het essenlandschap en dienen van de essen te verdwijnen.

Richting:

- Als zich ontwikkelingen voordoen in het essenlandschap, krijgen deze en plaats in de flanken, met respect voor en bijdragend aan de aanwezige bebouwingsstructuren (lint, erf) en versterking van het landschappelijk raamwerk.

Oude hoevenlandschap

Norm:

- De essen en esjes krijgen een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van de karakteristieke openheid, de bodemkwaliteit en het reliëf.

Richting:

- Als er ontwikkelingen plaatsvinden in het oude hoevenlandschap, dan dragen deze bij aan behoud en accentuering van de dragende structuren (groenstructuren en routes) en aan de samenhang en de karakteristieke verschillen tussen de landschapselementen: de erven met erfbepanting; open esjes; beekdalen; voormalige heidevelden en de mate van openheid en kleinschaligheid.
- Ontwikkelingen vergroten de toegankelijkheid van erven en erfroutes.

Maten- en flierenlandschap

Norm:

- In het maten- en flierenlandschap is het waterpeil niet lager dan voor graslandgebruik noodzakelijk is.
- De maten, flieren en beken krijgen een beschermende bestemmingsregeling, gericht op instandhouding van het onbebouwde karakter, de continuïteit van de beekloop,

ruimte voor water en het lineaire landschap met “open” kamers en coulissen.

Richting:

- Als er ontwikkelingen plaatsvinden in of nabij het maten- en flierenlandschap, dan dragen deze bij aan versterking van het historische lineaire landschap met “open” kamers en coulissen, aan accentuering van de overgang naar hogere gronden, de toegankelijkheid, de beleefbaarheid en aan het vasthouden van water.
- Inrichting van nog gave delen richt zich op het behoud van de cultuurhistorische waarden.

Jonge heide- en broekontginningslandschap

Richting:

- Als er ontwikkelingen plaatsvinden in de agrarische ontginningslandschappen, dan dragen deze bij aan behoud en versterking van de dragende lineaire structuren van lanen, bosstroken, waterlopen, ontginningslinten met erven en aan de kenmerkende ruimtematen.

4.8 Ontwikkelingen milieu en duurzaamheid

Voor de gemeente Borne is een Nota Gebiedsgericht Geluidsbeleid gemaakt. Het doel van het gemeentelijk geluidsbeleid is het behouden van de goede kwaliteiten en het benutten van kansen om voor de verschillende gebieden binnen de gemeente de geluidskwaliteit te verbeteren. De gemeente Borne is hiertoe opgedeeld in verschillende gebieden, waarbij de indeling is gebaseerd op het functionele gebruik van de ruimte. De volgende gebieden worden onderscheiden:

- buitengebied;
- rustige woonwijk;
- gemengd gebied;
- centrum gebied;
- industrie.

Voor ieder gebied is in het geluidsbeleid voor de thema's bedrijven en verkeer een passende geluidskwaliteit opgenomen.

In 2012 heeft de gemeenteraad de startnotitie "Duurzaam en Veilig 2011-2014" vastgesteld. In dit plan geeft de gemeente aan dat zij wil streven naar een duurzame ontwikkeling in de gemeente Borne. Vertaald naar de structuurvisie Borne betekent dit dat duurzaamheid een belangrijke rol speelt bij ontwikkelingen. Hiermee wordt bedoeld dat er in Borne wordt gestreefd naar ontwikkelingen die de omgeving zo weinig mogelijk belasten, de kwaliteit van het leven niet nadelig te beïnvloeden, waarbij zuiniger wordt omgegaan met ruimte, landschaps- en natuurwaarden, grondstoffen en energie.

Duurzaamheid heeft betrekking op het gehele scala aan werkzaamheden binnen de gemeente en maakt steeds meer onderdeel uit van het integrale beleid. Duurzaam (ver)bouwen wordt in de bestaande voorraad en nieuwbouw gestimuleerd.

4.9 Ontwikkelingen recreatie en toerisme

Op het gebied van Recreatie en Toerisme zijn de "Kadernota Cultuur en Recreatie & Toerisme 2009-2012" en de beleidsnota's van De Groene Poort richtinggevend.

Uit deze nota's blijkt dat Borne de ambitie heeft om het aantal bezoekers van buitenaf te vergroten door versterking en uitbreiding van het toeristisch/recreatief aanbod door het behoud van het authentieke Twentse landschap. De economische aspecten van recreatie en toerisme spelen hierin een belangrijke rol. Er is ruimte om te ondernemen onder gelijktijdige versterking van de ruimtelijke kwaliteit.

Voor wat betreft de voorzieningen op het gebied van de verblijf- en dagrecreatie, doen zich met name langs bestaande en nieuwe routes kansen voor. In de hierboven genoemde beleidsnota's is opgenomen dat niet wordt ingezet op grootschalige recreatieve trekkers met een verkeersaantrekkende werking, maar juist op kleine landschappelijk georiënteerde recreatieve voorzieningen. In verband met de intrinsieke waarde van het gebied zelf en de aanwezigheid van direct aansluitende grote ecologisch en landschappelijk waardevolle gebieden, leent het buitengebied van de gemeente Borne zich bij uitstek voor korte verblijfsrecreatie. Onder andere valt daarbij te denken aan verblijfsrecreatie gekoppeld aan bepaalde thema's, zoals historie, religie en de essen.

Visiekaart wonen

Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knoopperven

Visiekaart wonen

Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knoopperven

Visiekaart wonen

Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knoopperven

Visiekaart wonen

Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knoopperven

Visiekaart wonen

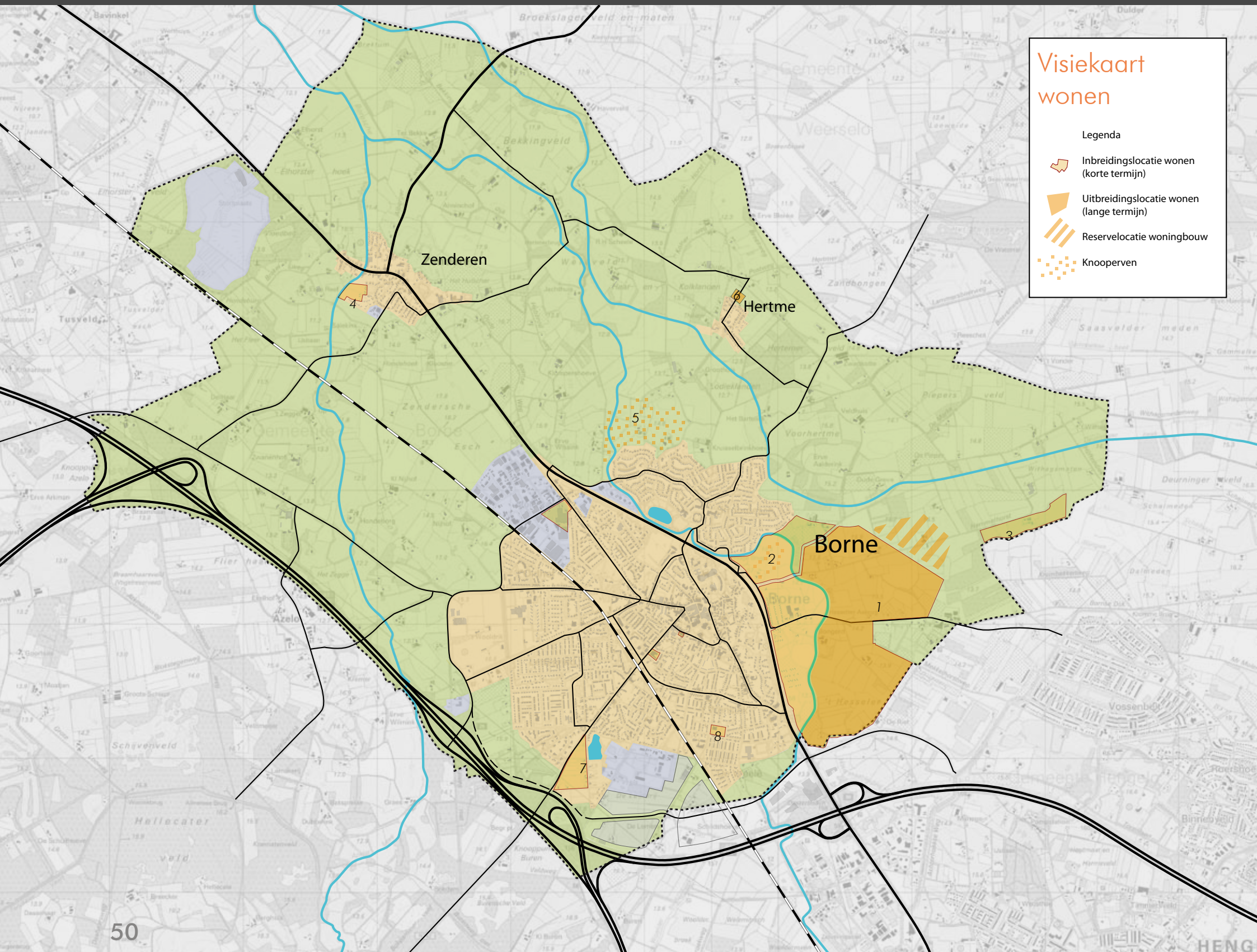
Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knoopperven

Visiekaart wonen

Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knoopperven

5.1 Ontwikkelingsvisie stedelijk gebied

Wonen

De woningvoorraad van Borne is niet alleen permanent onderhevig aan vernieuwing en verbetering, maar wordt de komende jaren tevens uitgebreid. Borne biedt ruimte aan zowel de lokale als een deel van de regionale woningbehoefte in het uitbreidingsplan Bornsche Maten. In regioverband en met de buurgemeente Hengelo zijn daarover afspraken gemaakt.

Rekening houdend met de huidige woningmarkt en de zich voordoende financieel-economische crisis, is het oorspronkelijk geplande uitgiftetempo van 250 woningen op jaarbasis niet langer realistisch. Daarom heeft de gemeente besloten tot een tijdelijke temporisering van de woningbouw in Bornsche Maten, waarbij wordt uitgegaan van een uitgiftetempo van 120 woningen per jaar. Dit leidt tot een latere voltooiing van de wijk dan oorspronkelijk gepland. Uitgangspunt blijft het realiseren van het totaalprogramma van 2.700 woningen. Voor 2.300 woningen daarvan geldt dat deze in het vigerend bestemmingsplan zijn opgenomen. Hiermee kan de gemeente Borne minimaal vooruit tot 2025. De overige 400 woningen voorzien in een reservelocatie voor de periode daarna.

De Bornsche Maten wordt een wijk die past binnen de identiteit en het karakter van de gemeente Borne. Er zal voldoende ruimte worden geboden aan water en groen en goede uitloopmogelijkheden naar het aangrenzende buitengebied.

Borne kiest in de gemeente voor de toevoeging van woningen met hoge kwaliteit voor alle doelgroepen. Die kwaliteitsverbetering geldt eveneens voor de bestaande voorraad. Naast gemeentelijke volkshuisvestingstaken wordt daarbij de leefbaarheid van de wijken en buurten meegenomen.

Naast woningbouwontwikkeling op de uitleglocatie Bornsche Maten, legt Borne prioriteit bij het ontwikkelen van woningbouwlocaties in het bestaand bebouwd gebied. In het bestaand stedelijk gebied is de laatste jaren veel opgeknapt en geherstructureerd. Met name de corporatie Woonbeheer Borne heeft diverse rotte plekken in Borne met kwalitatief hoogwaardige panden ingevuld en heeft haar woningvoorraad op verschillende locaties naar een kwalitatief hoger niveau gebracht.

De locaties groter dan 10 woningen zijn op de Visiekaart Wonen aangegeven. Als gevolg van het mogelijk vrijkomen van schoollocaties zullen zich in de toekomst nieuwe mogelijkheden voordoen.

Borne wil haar toevoeging aan en herstructurering van de woningvoorraad op de volgende locaties realiseren (groter en gelijk aan 10 woningen):

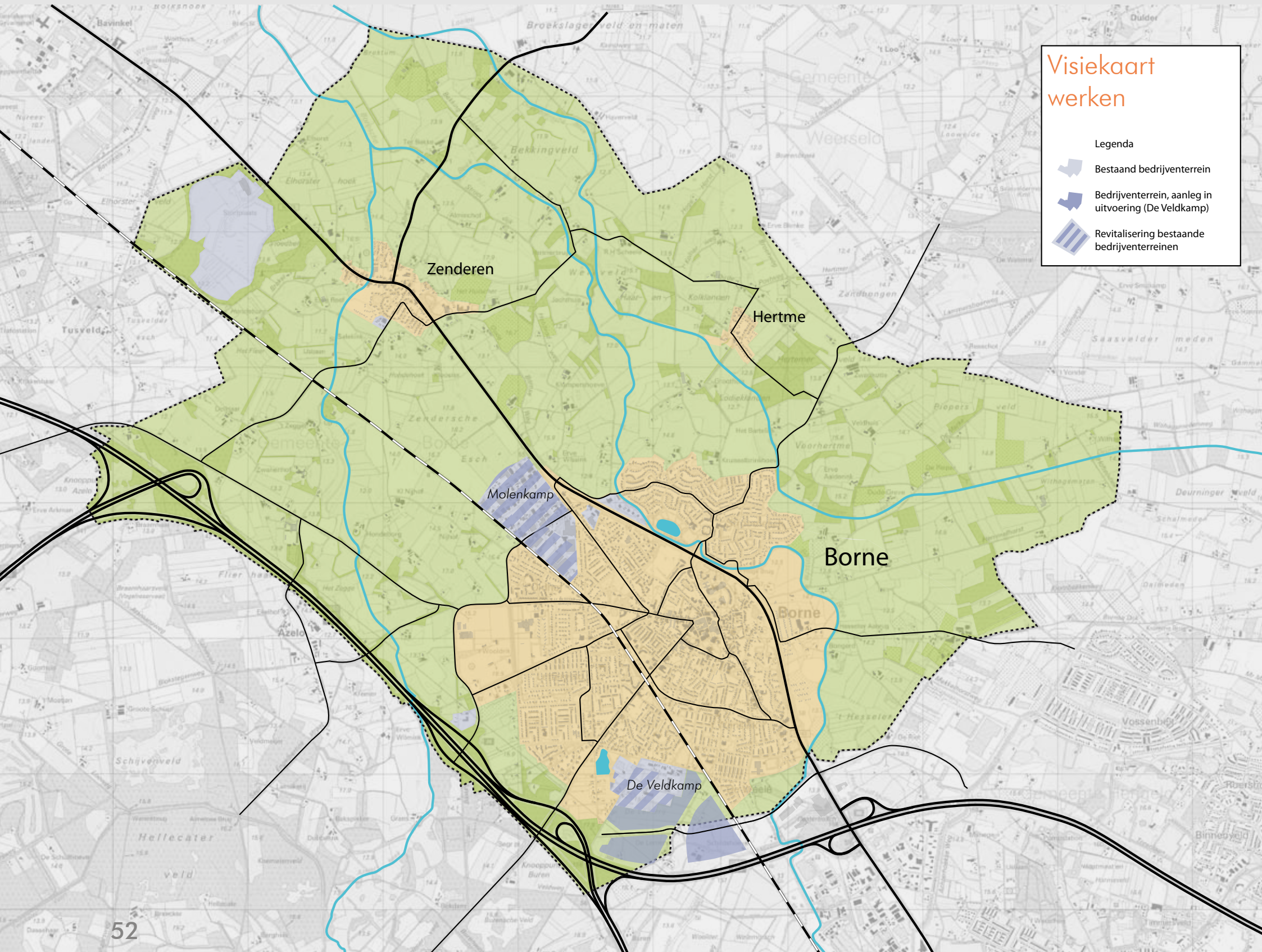
Uitleglocaties:

1. Bornsche Maten	2.700 woningen
2. Landgoed Wildyck	15 woningen
3. Hemmelhorst	10 woningen
4. Oosterveld	min. 13 / max. 17 woningen
5. Knooperven	min. 10 / max. 15 woningen
6. Hertme	max. 12 woningen

Visiekaart werken

Legenda

- Bestaand bedrijventerrein
- Bedrijventerrein, aanleg in uitvoering (De Veldkamp)
- Revitalisering bestaande bedrijventerreinen

Locaties in het bestaand stedelijk gebied:

- 7. Kollergang 10 woningen
- 8. Casimirschool 10 woningen

De vraag naar woningen in het buitengebied van de gemeente Borne richt zich vooral op de kerkdorpen Hertme en Zenderen. In dit verband wordt uitgegaan van beperkte nieuwbouw ten behoeve van de natuurlijke aanwas. De leefbaarheid van de dorpen staat hierbij voorop.

In de kern Hertme zijn, in navolging van de Woonvisie, een behoefteonderzoek en een landschapsonderzoek naar de beste plek voor woningbouw verricht. In overleg met de inwoners van Hertme is een voorkeursscenario gekozen, dat verder wordt uitgewerkt en voor de komende tien jaar dient te voorzien in een toevoeging van maximaal twaalf woningen ten behoeve van met name starters en senioren op de lokale woningmarkt.

Werken

Voor Borne betekenen de in paragraaf 4.3 beschreven ontwikkelingen dat, rekening houdend met de behoefte aan bedrijfsterrein vanuit de buurgemeente Hengelo, het bedrijfsterrein Buren-De Veldkamp (30 ha netto uitgeefbaar) de vraag vanuit Borne het komende decennium voldoende kan accommoderen. Het biedt bovendien de benodigde economische bewegingsruimte om ook het bestaande bedrijfsterrein Molenkamp (27 ha) op een duurzame en toekomstbestendige wijze te herstructureren.

Over deze herstructurering zijn met de provincie prestatieafspraken gemaakt. Hierin is opgenomen dat de herstructurering uiterlijk in 2014 in uitvoering wordt genomen en dat deze een netto ruimtewinst van 1 ha oplevert.

De ‘Bedrijventerreinenvisie’ die is opgesteld door de netwerkstad Twente geeft aan dat er voor de komende twintig jaar voldoende bedrijfsterrein in voorraad is om aan de vraag te kunnen voldoen. De behoefte aan ontwikkeling van nieuwe bedrijfsterreinen, zoals de in het ‘Structuurplan Uitbreiding Borne’ geprojecteerde terreinen de Kluft en ‘t Oldhof, is daarmee weggenomen, hetgeen betekent dat deze locaties voorlopig niet meer gerealiseerd behoeven te worden. Aangezien beide terreinen op kansrijke ontwikkellocaties liggen, is het project “Kernrand Borne West” gestart waarbij wordt ingezet op de ontwikkeling van economische stadsrandfuncties die ruimtelijk en functioneel passen in het overgangsgebied tussen stad en land. Het landschap staat centraal en er wordt aangesloten bij het ontwikkelde stadsrandenbeleid, bij het beleid vanuit de Groene poort en het Pact van Twickel.

De ontwikkeling van nieuw bedrijfsterrein vindt, gezien het bovenstaande, dan ook alleen nog plaats aan de zuidzijde van Borne op de locatie Buren-De Veldkamp.

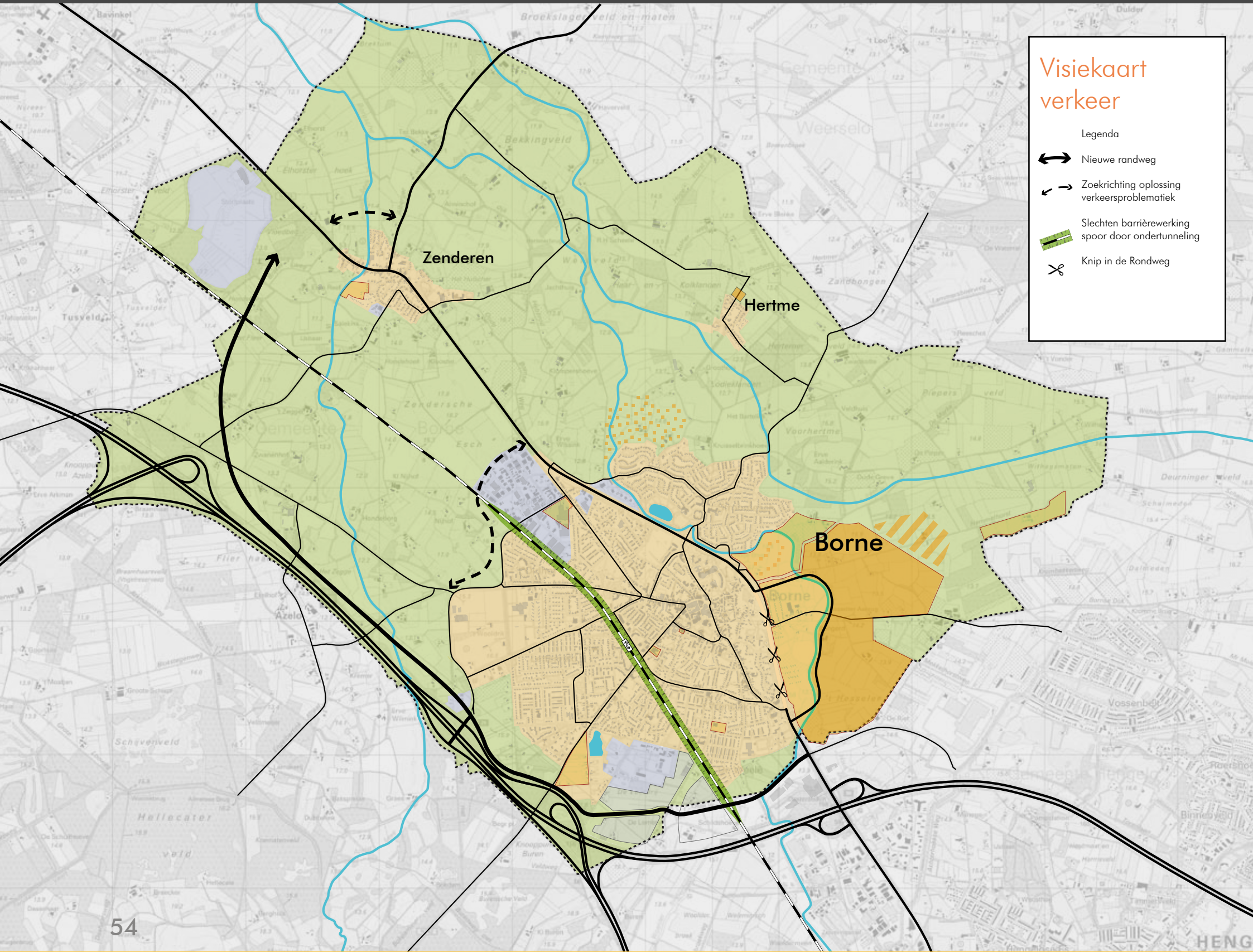
Het economische beleid is voor Borne voor de periode tot 2020 verwoord in de economische beleidsnotitie “Borne Werkt” uit 2012. Versterking van het verblijfsklimaat en de woonomgeving in Borne vormen daarin een belangrijke aanbeveling.

De intentie is om alle terreinen duurzaam te ontwikkelen en te onderhouden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van compact bouwen, efficiënt ruimtegebruik en een duurzame inrichting van de openbare ruimte. Op het nieuwe bedrijfsterrein De Veldkamp is parkmanagement geïntroduceerd.

Visiekaart verkeer

Legenda

- Nieuwe randweg
- Zoekrichting oplossing verkeersproblematiek
- Slechten barrièrewerking spoor door ondertunneling
- Knip in de Rondweg

De bedrijfsterreinen in de gemeente Borne zijn gunstig gelegen ten opzichte van het rijkswegennet. De aanleg van de zuidelijke randweg is van essentieel belang voor de ontsluiting van met name De Veldkamp.

Verwacht wordt dat de bevolking van Borne voorlopig blijft groeien. Met name het aantal ouderen zal flink toenemen, waardoor zorg een steeds belangrijkere plek in de economie krijgt. Ook is er een trend waarneembaar waarbij er steeds meer nieuwe zorgvragen bijkomen (plastische chirurgie, behandeling overgewicht etc.). Landelijk wordt in toenemende mate erkend dat de zorg economie een niet te onderschatten economische sector is. Naast diverse locaties in de bebouwde kom, biedt ook het buitengebied van Borne kansen voor de ontwikkeling van woon-zorgfuncties, bijvoorbeeld in combinatie met wellness. In het buitengebied zijn diverse (voormalige) religieuze/spirituele centra gevestigd, zoals het Karmelietenklooster, het Karmelietessenklooster, de Zwanenhof en het fraters Maristen jongenspensionaat (AZC). Een aantal van deze centra heeft inmiddels een nieuwe functie en mogelijk komen andere locaties op termijn vrij. Behoud van deze locaties en de bijbehorende beeldbepalende historische panden is van belang voor de recreatieve belevingswaarde van het buitengebied. In dit verband wordt gezocht naar passende nieuwe functies.

Verkeer

In de voorliggende structuurvisie worden voor de gemeente Borne diverse grootschalige ontwikkelingen beschreven op het gebied van wonen en werken. Deze ontwikkelingen dienen goed bereikbaar te zijn. Het te voeren beleid om dat te bereiken en de bijbehorende oplossingsrichtingen worden beschreven in de Mobiliteitsvisie Borne.

De Mobiliteitsvisie wordt op hoofdlijnen overgenomen in voorliggende structuurvisie.

De gemeente heeft als doel de verkeersveiligheid in relatie tot de bereikbaarheid te optimaliseren. Langzaam verkeer speelt daarbij, in combinatie met een goede bereikbaarheid van het centrum, een belangrijke rol. De speerpunten uit deze visie zijn:

- een helder, herkenbaar en comfortabel fietsnetwerk,
- voldoende en goed bereikbare parkeervoorzieningen,
- een goede randwegenstructuur,
- het voorkomen van ongewenste sluiproutes,
- het voltooiën van 30- en 60 km/uur gebieden,
- veilig ingerichte schoolomgevingen;
- oplossen barrière en veiligheid/leefbaarheid van het spoor.

Het doorgaande verkeer wordt in deze nieuwe structuur om de kern van Borne heen geleid en rechtstreeks verbonden met de rijksweg A35 (aansluiting 29). De zuidelijke randweg is al voor een belangrijk deel gerealiseerd en het tracé van het nog uit te voeren deel is vastgesteld en van een milieu effectrapportage voorzien. Ook het tracé van de nog aan te leggen westelijke randweg is in grote lijnen bekend. In dat verband is er gekozen voor een tracé dat zo dicht mogelijk langs de rijksweg A1/A35 is gesitueerd en dat vervolgens ten noordwesten van Zenderen, bij de Elhorst Vloedbelt, weer op de N743 aansluit. De aanleg van de westelijke randweg lost, in combinatie met het doortrekken daarvan naar de N744, tevens het zich voordoende verkeersprobleem in de kern Zenderen op, dat wordt veroorzaakt door een toenemende verkeersintensiteit vanuit Albergen en noordoost Twente.

Naast deze voorkeursvariant, die niet op korte termijn zal worden gerealiseerd, wordt een snellere oplossing van de verkeersproblematiek op de Oonksweg/Prins Bernardlaan gezocht in het realiseren van een gestroomlijnde verbinding vanaf de Hosbekkeweg, via een al dan niet ondertunnelde spoorkruising, strak langs het bedrijventerrein Molenkamp, naar de N743.

Hiermee zet Borne voor de middellange termijn in op de oplossing zoals deze door de regio Twente is opgenomen in de “Wegenvisie”. Dit biedt niet alleen een goede oplossing voor het omleiden van het doorgaande verkeer om de kern van Borne, maar tevens voor het behouden van een directe verbinding tussen Almelo en Hengelo, een goede bereikbaarheid van het Twentse achterland, het behoud van de Zendersche Es en de leefbaarheid van Zenderen.

Daarnaast biedt de hierboven beschreven nieuwe verkeersstructuur een toekomstbestendig alternatief voor het doorgaande verkeer, dat nu nog via de N743 wordt afgewikkeld. Hierdoor wordt het mogelijk de N743 ter hoogte van de nieuwe woonwijk Bornsche maten te “knippen”, waarmee er een betere aansluiting en oriëntatie van deze uitleglocatie op de kern van Borne wordt bewerkstelligd.

In de regionale Wegenvisie wordt tevens aangegeven dat, als gevolg van het “knippen” van de N743, de verkeersintensiteit op de kruising bij Ikea (met de Amerikalaan) wordt verminderd. De westelijke randweg bewerkstelligt daarnaast een betere aansluiting in de richting van de A35/Borne-West, waardoor tevens het verkeer vanuit de richting Albergen en Almelo van een snelle en toekomstbestendige aansluiting wordt voorzien op het net van rijkswegen.

Binnen de verkeersstructuur van Borne wordt het inkomende en het uitgaande verkeer bediend door verschillende radiaalwegen. De inrichting en het profiel van deze wegen is overal echter niet even helder. Door een nieuwe en eenduidige inrichting van deze radialen zal de herkenbaarheid hiervan binnen de verkeersstructuur in Borne worden versterkt.

De spoorlijn tussen Hengelo en Almelo (Zwolle/Deventer) en Enschede loopt dwars door de kern van Borne. De barrière die hierdoor wordt gevormd, zal in de toekomst alleen nog maar toenemen.

Belangrijk onderdeel van de nationale mobiliteitsaanpak vormt het Programma Hoogfrequent Spoorvervoer (PHS) en daarbij de keuze om de groei van het goederenvervoer vooral per spoor af te wikkelen. Ten behoeve van het vaststellen van voorkeursbeslissingen en de afwikkeling van het goederenvervoer over de verschillende corridors heeft het rijk een MER studie laten uitvoeren. De resultaten daarvan vormen mede de basis voor een keuze tot het “kop maken” in Deventer, waardoor het toegenomen goederenvervoer wordt afgewikkeld via de lijn Deventer-Almelo-Borne-Oldenzaal.

Momenteel worden gesprekken gevoerd met ProRail en het ministerie van I&M over de consequenties van PHS, met als doel de problemen op het gebied van bereikbaarheid, geluid en trillingen zo goed mogelijk op te lossen. De gemeente Borne heeft RailInfra Solutions gevraagd de haalbaarheid te onderzoeken van het verdiepen van het spoor versus één of meerdere onderdoorgangen voor het wegverkeer. De belangrijkste conclusie uit dit rapport is dat verdiept spoor weliswaar zorgt voor een verbetering op het gebied van verkeer, geluid en trillingen, maar enorm hoge investeringen vereist (125

mln. voor de korte variant en 240 mln. voor de lange variant) welke niet gefaseerd uitgegeven kunnen worden. Het realiseren van onderdoorgangen voor het wegverkeer vormt een gelijkwaardig alternatief dat minder investeringen vergt terwijl de meeste voordelen behouden blijven. Tevens is dit op kortere termijn en gefaseerd realiseerbaar. Ook het rijk en de provincie hebben aangegeven het aanleggen van verdiept spoor, als gevolg van deze hoge kosten, niet reëel te vinden. Daarom is in dit verband gekozen voor het ontwikkelen van een totaalvisie voor de gemeente Borne, in de vorm van een wegenstructuur met een aantal onderdoorgangen, waarmee de problematiek van de spoorse doorsnijding op het gebied van veiligheid, oversteekbaarheid, bereikbaarheid en leefbaarheid in een aantal stappen, zowel voor de korte als voor de lange termijn, wordt opgelost. Deze totaalvisie bestaat uit een aantal stapstenen, welke gefaseerd kunnen worden uitgevoerd. Voor Borne betekent dit dat aan de westzijde van de kern naar een verkeerskundig afdoende oplossing zal worden gezocht.

Daarnaast zullen in de kern de volgende maatregelen worden genomen:

- Het treffen van technische maatregelen aan de bestaande spooroverweg in de
- Deldensestraat die de oversteekbaarheid en veiligheid van deze overweg verbeteren.
- De aanleg van een spooronderdoorgang ter vervanging van de bestaande gelijkvloerse overgang in de Azelosestraat, inclusief het treffen van enkele aanvullende verkeersmaatregelen.
- De aanleg van een spooronderdoorgang voor langzaam verkeer en hulpdiensten ter vervanging van de bestaande spooroverweg in de Bornebroeksestraat.

Tussen Enschede en Almelo wordt momenteel een snelle fietsverbinding gerealiseerd ten behoeve van forensen, studenten en recreanten, de zogenaamde F35. Deze fietssnelweg

is vanuit de richting Hengelo aan de noordoostzijde langs het spoor geprojecteerd, terwijl deze vanuit de richting Almelo-Borne aan de zuidwestzijde van de spoorlijn nadert. Ergens in Borne zal de fietssnelweg dan ook de spoorlijn moeten kruisen. Dit maakt onderdeel uit van het onderzoek naar de aanleg van één of meerdere nieuwe spooronderdoorgangen in Borne. Op diverse plaatsen zal de hoofdwegenstructuur ongelijkvloers door de F35 worden gekruist. Deze snelle fietsverbinding zal worden gekoppeld aan de interne wegenstructuur, waardoor tevens de interne bereikbaarheid wordt versterkt. Het beleid in Borne is er verder op gericht dat vanuit de verschillende woongebieden snelle rechtstreekse fietsverbindingen worden gerealiseerd naar zowel het centrum en het NS-station als naar de diverse werkgebieden.

Op het gebied van het openbaar vervoer zijn er verschillende ontwikkelingen gaande. Gezocht wordt naar het verder optimaliseren van het busvervoer in en rondom Borne. De frequentie van de stoptrein is verhoogd naar vier keer per uur in zowel de richting van Almelo als in de richting van Hengelo. De intercity's sluiten daarop goed aan. Daarnaast vindt overleg plaats met Syntus over een nieuwe buslijn, deels HOV, via de Europalaan, Bornebeeklaan, Stroom Esch naar het NS-station in Borne. Ook de mogelijkheden van het beter faciliteren van het voor- en natransport worden onderzocht, ondermeer door het toepassen van de OV-fietskoppeling. Daarnaast wordt de toegankelijkheid van bushaltes verbeterd door een gelijkvloerse instap.

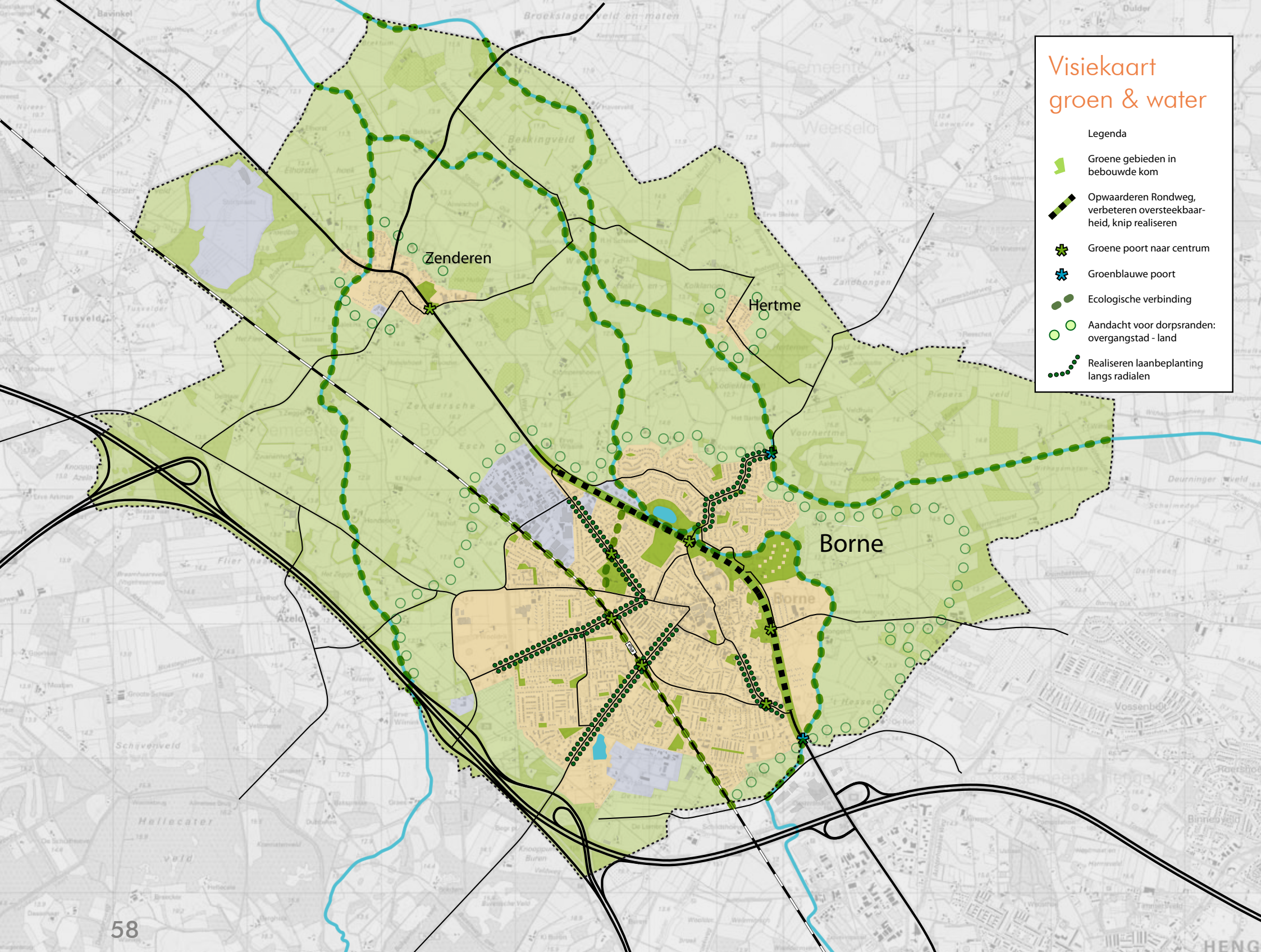
Groen en Water

In Borne is reeds veel aandacht voor water in de ruimtelijk planvorming. Conform het vigerende beleid worden in de uitbreidingplannen de kansen voor water benut, zoals het scheiden van hemelwater en afvalwater en het reguleren van grondwater. Borne ligt

Visiekaart groen & water

Legenda

- Groene gebieden in bebouwde kom
- Opwaarderen Rondweg, verbeteren oversteekbaarheid, knip realiseren
- Groene poort naar centrum
- Groenblauwe poort
- Ecologische verbinding
- Aandacht voor dorpsranden: overgangstad - land
- Realiseren laanbeplanting langs radialen

laag ten opzichte van de omgeving. Om (grond)wateroverlast te bestrijden is reeds in het verleden veel drainage aangelegd. Door de klimaatveranderingen zijn de buien in zomer veelal intensiever, wat nogal eens tot wateroverlast kan leiden. Door hemelwater te scheiden van het afvalwater wordt getracht de wateroverlast te beperken in het stedelijk gebied. Met de veranderingen zal water op straat over het algemeen meer geaccepteerd moeten worden.

De belangrijkste ecologische verbindingzones treffen we aan langs de beken. Te noemen zijn in dit verband de ‘waterparel’ Deurningerbeek, de Bornsebeek en de Azelerbeek en de doorbraak. Met de uitvoering daarvan is op verschillende plekken al een start gemaakt. Het karakter van deze beken wordt versterkt door in te zetten op een natuurlijke inrichting, waarbij wordt ingespeeld op de doelstellingen vanuit de Kaderrichtlijn Water. De beken krijgen ruimte om te meanderen en op lagere delen en minder voor landbouw geschikte percelen wordt ingezet op langer vasthouden en bergen van water.

Vooraf met de randen van het stedelijk gebied moet bewust worden omgegaan. De randen van het stedelijk gebied moeten landschappelijk goed worden ingepast. Hierbij moet het karakter van deze inpassing aansluiten bij het omliggende landschap. Op plekken waar een hoofdroute of beek samen komen ontstaan bijzondere plekken. Deze plekken moeten worden benadrukt door het plaatsen van beplanting met een landschappelijke waarde of met een fraaie brug. Op deze manier krijgen deze plekken de rol van toegangspoort naar het dorp.

De radiale lanen in Borne zijn zeer karakteristiek en zijn belangrijk voor de oriëntatie. De verschillende lanen lopen vanuit het buitengebied richting het centrum. In het centrum

is geen ruimte voor laanbeplanting. Hier krijgen solitaire bomen de voorkeur. Kwaliteit ligt boven kwantiteit: liever enkele fraaie bomen dan veel bomen zonder groeimogelijkheden.

In de wijken ten westen en zuiden van de Rondweg liggen kleine groene gebiedjes versnipperd in de buurt. In de wijken ten noorden en oosten van de Rondweg zijn de groene gebieden groter en meer aaneengesloten. Voor de groene gebieden in de woonwijken geldt dat wordt uitgegaan van een eenvoudige en eenduidige inrichting. Er zal hierdoor een stevig, rustig en groen beeld ontstaan.

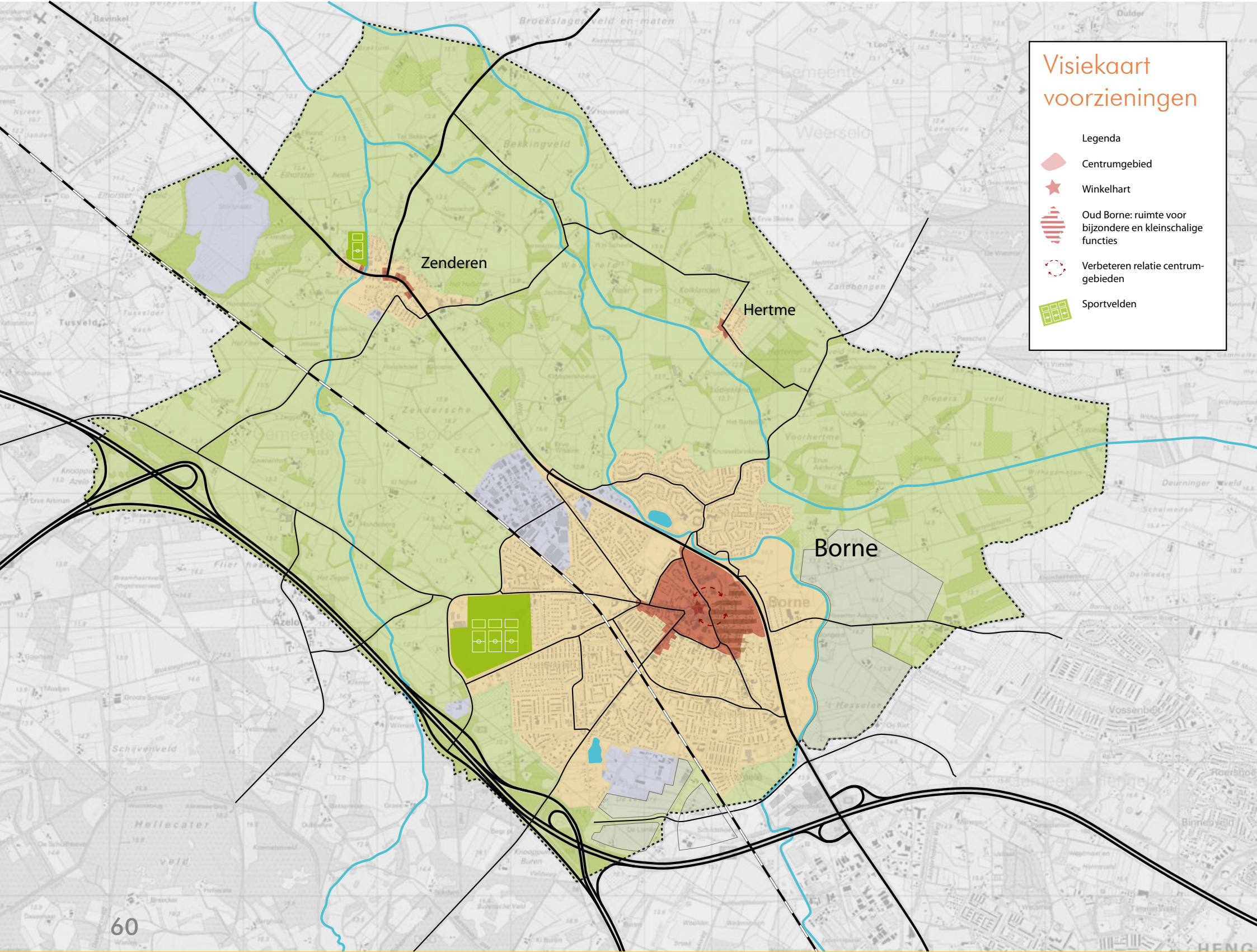
Het is belangrijk om prettige verblijfplekken te creëren voor zowel bewoners als bezoekers van Borne. Het centrumgebied is het belangrijkste en meest bezochte gebied. In het groenstructuurplan is dit gebied in drie gedeeltes opgesplitst, te weten het Centrum (Winkelgebied), Oud Borne en Nieuw Borne (voorzieningen rondom Kulturhus). Het centrum is daarbij stevig van karakter, waarbij bloembakken het enige groen zijn. Oud Borne wordt gekenmerkt door groene oases met forse bomen. Nieuw Borne wordt gekenmerkt door grote bouwmassa's in een groen en parkachtig beeld. Daarnaast zijn er in het Groenstructuurplan op dorpsniveau bepaalde plekken opgenomen die voor iedereen van belang zijn.

Op buurniveau zijn tevens plekken benoemd waar bewoners uit de wijk kunnen samenkomen en recreëren. Deze plekken zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan voorzieningen, zoals een winkelcentrum. De plekken op buurniveau bieden afwisselend een sierfunctie dan wel een speelplek en/of ontmoetingsruimte.

Visiekaart voorzieningen

Legenda

- Centrumgebied
- Winkelhart
- Oud Borne: ruimte voor bijzondere en kleinschalige functies
- Verbeteren relatie centrumgebieden
- Sportvelden

Groene aaneengeschakelde elementen kunnen een ecologische functie hebben. Wanneer deze gebieden aansluiten op het buitengebied of waardevolle ecologische elementen zoals beken, is het van belang het beheer af te stemmen op de aanwezige ecologische waarden. Dit geldt voor de gebieden rondom de spoorlijn, de Dikkerslaan en de parken in Stroom Esch en de Bornse Maten.

Voorzieningen

De belangrijkste winkelveorzieningen in Borne zijn gesitueerd in het winkelcentrum rondom Nijstad en Bakkerssteeg. Dit winkelcentrum is erg naar binnen gekeerd, waardoor de toegankelijkheid beperkt is. Ook de routing binnen het centrum is niet logisch en incompleet. Deze dient te worden verbeterd. De aantrekkelijkheid van het centrum is belangrijk voor het op peil houden van het voorzieningenniveau. En een kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau is van belang voor een vitale gemeente en als vestigingsplaatsfactor voor nieuwe inwoners. Daarnaast is er sprake van een sterke scheiding tussen dit winkelcentrum en het nabijgelegen beschermd stads- en dorpsgezicht van Oud-Borne.

In Borne is behoefte aan een compact en compleet winkelgebied, dat zich onderscheidt van de centra van de omliggende steden. Ook de toenemende concurrentie van de winkelgebieden buiten de centra op met name bedrijfsterreinen en van het toegenomen aandeel van de aankopen op het worldwide web maken een krachtig winkelcentrum noodzakelijk. Borne zet daartoe in op een kwalitatief hoogwaardig kernwinkelgebied met vooral veel kleinere particuliere winkelunits.

Daarnaast wordt, in navolging van het Masterplan Centrum, de routing in het centrum geoptimaliseerd, waarmee het lopen van een rondje logischer wordt. Mede daardoor wordt het introverte karakter van het centrum verminderd. Ook de hernieuwde inrichting

van de Grotestraat en het Dorsetplein wordt minder als barrière ervaren. Het “Masterplan centrum” voorziet hiertoe verder in een levendig centrumgebied met een mix aan functies. Door eenheid aan inrichtingsmaterialen wordt daarbinnen een rustig en overzichtelijk geheel gecreëerd. In het kernwinkelgebied ligt daarbij de nadruk op een functionele inrichting met voldoende ruimte voor de consument om te winkelen, te verblijven en/of te parkeren.

In de historische omgeving van Oud Borne wordt ruimte geboden voor ambachten en de daaraan gekoppelde kleinschalige functies. Dit wil echter niet zeggen dat Oud Borne een openluchtmuseum wordt waar geen ontwikkelingen mogelijk zijn. De ontwikkelingsmogelijkheden, onder andere op het gebied van wonen, zullen optimaal worden ingepast in het omgevingsbeeld van Oud Borne op basis van de vastgestelde visie.

In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in sociale en culturele voorzieningen in Borne. In het centrum is een Kulturhus aanwezig. In de toekomst zal aandacht moeten blijven bestaan voor het handhaven van voldoende voorzieningen in het dorp.

In Borne zijn diverse sportvoorzieningen in voldoende aanwezig. Deze voorzieningen zijn geconcentreerd aan de westzijde van Borne en zullen worden gehandhaafd en verbeterd.

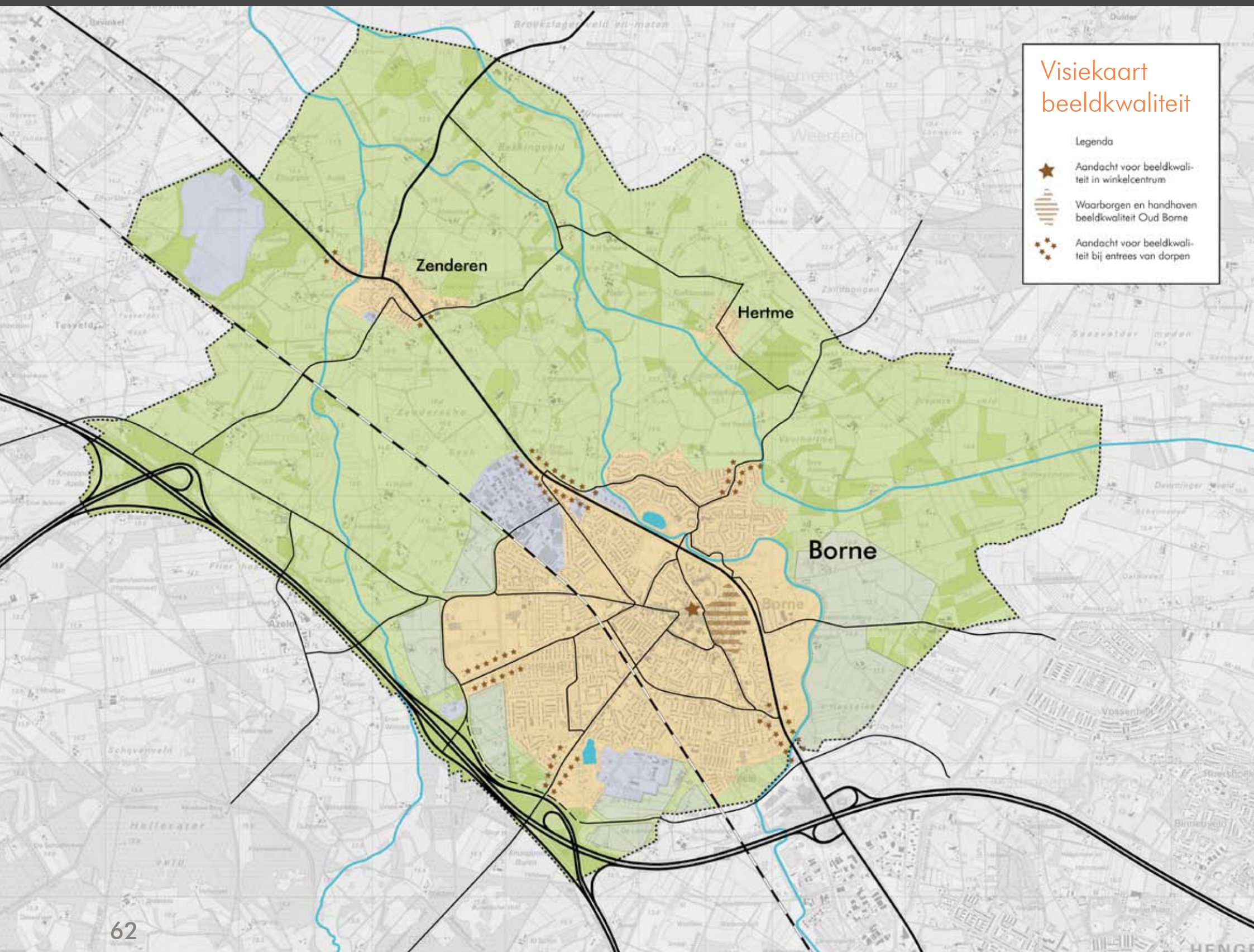
Toerisme en recreatie

De belangrijkste items voor de gemeente Borne op het gebied van toerisme en recreatie zijn het beschermd stads- en dorpsgezicht Oud Borne en de Groene Poort, dat bijna het gehele buitengebied van de gemeente beslaat. Het beleid van de gemeente in dezen is erop gericht het toerisme en recreatie in Borne te versterken, waarin beide gebieden een belangrijke rol spelen. Daartoe zal enerzijds de relatie tussen het winkelcentrum van

Visiekaart beeldkwaliteit

Legenda

- ★ Aandacht voor beeldkwaliteit in winkelcentrum
- ▨ Waarborgen en handhaven beeldkwaliteit Oud Borne
- ☆☆ Aandacht voor beeldkwaliteit bij entrees van dorpen

Borne en Oud Borne worden versterkt en zal anderzijds een aantal ontwikkelingen in het buitengebied, waartoe ook de kerkdorpen Hertme en Zenderen behoren, plaatsvinden, zoals in de volgende paragraaf wordt beschreven.

Beeldkwaliteit

Om de gemeente Borne in de toekomst aantrekkelijk te houden om te wonen, te werken en te recreëren, is beeldkwaliteit erg belangrijk. Het beeld dat mensen hebben bij een dorp moet aantrekkelijk zijn. Zo zijn de entrees van de dorpen erg belangrijk. Wanneer bezoekers de bebouwde kom van Borne binnenrijden, moeten ze direct het idee hebben dat ze zich in Borne bevinden. Er zijn verschillende mogelijkheden om deze entree vorm te geven. Per locatie zal hier een invulling voor gezocht moeten worden.

Kenmerkend is de fraaie beeldkwaliteit van Oud-Borne. Het vormt een aantrekkelijk gedeelte van het dorp, dat ook door toeristen gewaardeerd wordt. Het is zaak om de beeldkwaliteit van dit gedeelte van het dorp te waarborgen en te handhaven en waar mogelijk te versterken.

Voor het centrum van Borne worden in het Masterplan Centrum verschillende maatregelen voorgesteld om de beeldkwaliteit te verbeteren. Het centrumgebied bestaat op dit moment uit verschillende deelgebieden die sterk van elkaar gescheiden zijn. Door het verbeteren van de beeldkwaliteit van zowel bebouwing als openbare ruimte kan het centrum meer als eenheid functioneren. De Grotestraat is de belangrijkste route in het centrum van Borne en kan door een eenduidige inrichting een drager worden voor het gebied.

Voor het kernwinkelgebied uit de jaren '70-'80 geldt dat de bebouwing zo mogelijk meer gedifferentieerd moet zijn. In het gebied rondom Nijstad/Bakkerssteeg is de situatie door de krappe ruimte erg rommelig. Gestreefd wordt in dit verband naar een verhoging van de kwaliteit, door het bewerkstelligen van meer eenheid in de gevels. Ook moeten hagen en muurtjes zoveel mogelijk weggehaald worden om eenheid te bevorderen en de openbare ruimte beter te ontsluiten.

Met de herinrichting van de pleinen en van de Grotestraat en de Nieuwe Kerkstraat is er naast aandacht voor functionaliteit tevens aandacht voor vormgeving en inrichting, omdat de verblijfskwaliteit van het kernwinkelapparaat steeds belangrijker wordt. Met name de toegankelijkheid van het centrum is hierdoor sterk verbeterd.

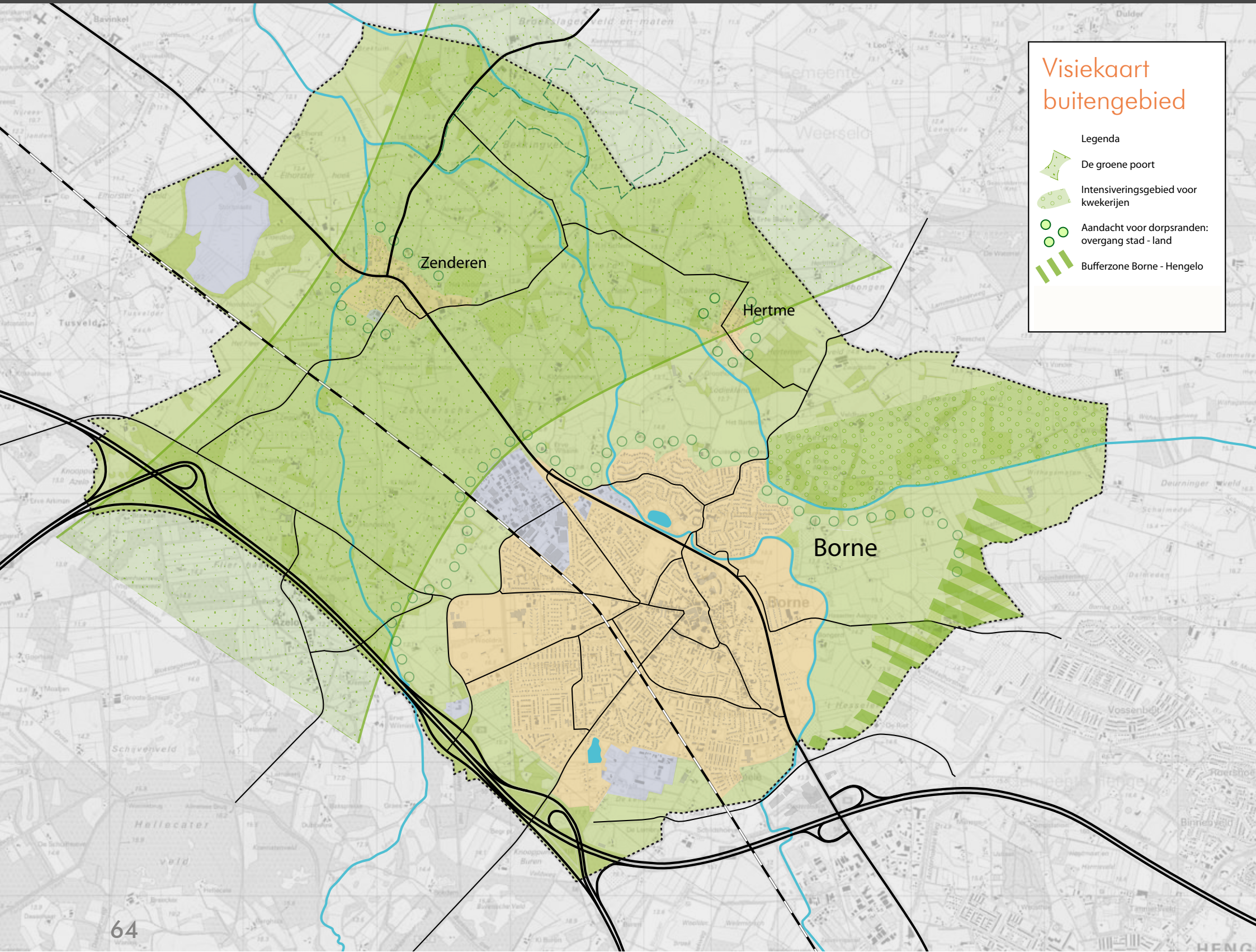
5.2 Ontwikkelingsvisie Buitengebied

Borne ontwikkelt haar buitengebied in samenwerking met de buurgemeenten, Netwerkstad Twente en Regio Twente en de provincie Overijssel tot de Groene Poort van Twente. De Groene Poort wordt gezien als het kruispunt van de stedelijke en landschappelijke as, die een schakel vormt tussen de landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden van zuidwest en noordoost Twente. Het voorkomt een landschappelijke tweedeling van Twente en een volledige verstedelijking van de Twentse stedenband. De Groene Poort is als prioriteit opgenomen in de ruimtelijk-economische ontwikkelingsagenda van Netwerkstad Twente. Het versterkt de ruimtelijke structuur en de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van Netwerkstad Twente en draagt daarmee substantieel bij aan de ambitie om Netwerkstad Twente te ontwikkelen als "Europees stedelijk netwerk in het groen".

Visiekaart buitengebied

Legenda

- De groene poort
- Intensiveringsgebied voor kwekerijen
- Aandacht voor dorpsranden: overgang stad - land
- Bufferzone Borne - Hengelo

Tevens kan het buitengebied van Borne ruimte bieden aan één of enkele initiatieven tot grootschalige verblijfsrecreatie zoals een hotel, eventueel in combinatie met vormen van wellness.

Binnen de Groene Poort zijn drie samenhangende opgaven benoemd:

- **Landschap en Economie:** hoofddoel is het behoud en de ontwikkeling van het authentieke Twentse landschap, gecombineerd met versterking van de Bornse economie. Dat betekent ruimte om te ondernemen onder gelijktijdige versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Duurzame economische activiteiten geven immers ook de basis om te investeren in het landschap. Belangrijk onderdeel van deze opgave is een continue versterking van de landbouwstructuur.
- **Kunst, Cultuur en Voorzieningen:** hoofddoelen zijn de mogelijkheden en potenties op het gebied van kunst, cultuur, cultuurhistorie en voorzieningen in te zetten voor enerzijds de versterking van het profiel en de beleving van het gebied voor de bewoners en bezoekers en anderzijds als basis voor een gezonde sociale infrastructuur. Kunst, cultuur en cultuurhistorie vormen een brugfunctie tussen stad en platteland, maar zijn ook ondersteunend aan een gezonde economische ontwikkeling, bijvoorbeeld voor het winkelbestand, de horeca en de recreatie.
- **Ontsnipperen en Verbinden:** hoofddoel is de samenhang in het gebied zelf en tussen zuidwest en noordoost Twente te versterken. Het gaat hierbij om het versterken en verbinden van de recreatieve en landschappelijke functies op een manier dat bewoners, bezoekers en de natuurwaarden van het Twentse landschap ervan profiteren. Onderdeel hiervan is het realiseren van een aantrekkelijke overgang tussen het landelijk gebied en het dorp Borne.

Toekomstbestendige landbouw in een aantrekkelijk landschap

Voor een groot deel van het landelijk gebied van de Groene Poort wordt ingezet op ruimte voor toekomstbestendige landbouw in combinatie met het realiseren van water- en landschapselementen. Melkveehouderijbedrijven spelen daarin een belangrijke rol en groeien veelal uit naar bedrijven met 150 of meer koeien. Ze hebben daarvoor extra grond en stalruimte nodig. Deze grondvraag betekent dat in het streefbeeld zeer beperkt wordt ingezet op andere functies met een grote grondbehoefte, zoals nieuwe landgoederen. Het ruilen van gronden en vergroten van percelen is nodig voor een rendabele organisatie van de landbouw. Daarnaast wordt ruimte geboden voor een optimale verkaveling, aaneengesloten huiskavels en een goede ontsluiting.

Binnen het verwevingsgebied dient een passende combinatie van landbouw, natuur, recreatie, werken en wonen te worden bevorderd. Voor wat betreft de agrarische bedrijvigheid in combinatie met de ligging in het gebied van de Groene Poort, leent het buitengebied van Borne zich met name voor de grondgebonden landbouw en minder voor intensieve veehouderij. Binnen het plangebied worden dan ook in principe geen sterlocaties aangewezen voor grootschalige uitbreiding van intensieve veehouderijen.

Om de aantrekkelijkheid van het landschap verder te vergroten wordt ingezet op aanplant van (meidoorn)hagen op randen van grondeigendommen, gecombineerd met het verbinden van bestaande recreatieve routes. Hierbij hoort ook het realiseren van een lange recreatieve verbinding tussen Twickel en Weleveld. Er is slechts beperkt ruimte voor 'rode' ontwikkelingen, uitbreiding boomteelt en nieuwe landgoederen, slechts met het doel tot verbetering van ruimtelijke kwaliteit.

Voor de boom- en sierteelt wordt voorgesteld om deze te concentreren aan de oostkant van Borne in de vorm van een multifunctioneel parklandschap. Een casco van paden en lanen omzoomt de boomteelt en extensieve landbouw. Deze vormen gekoppeld aan het landschapspark Oud Borne een groen uitloopgebied vanuit het hart van Borne langs de Deurningerbeek het landelijk gebied in. In samenwerking met de ondernemers zal dit nader moeten worden uitgewerkt.

Een aantrekkelijke overgang van het dorp naar het landschap

Vanuit de Groene Poort wordt stevig ingezet op een aantrekkelijke dorpsrand van Borne als overgang tussen de kernen en het omliggende landschap als uitloopgebied voor de inwoners. De dorpsrand bestaat uit verschillende deelgebieden, ieder met een eigen karakter. Sommige gebieden zullen ontwikkeld worden door gebruik te maken van nieuwe functies en kwaliteiten, terwijl in weer andere gebieden de bestaande kwaliteiten dienen te worden uitgebouwd of versterkt.

Aan de zuidwest kant van Borne ligt het gebied ‘Kernrand Borne – West’. Dit project heeft met name betrekking op de gebieden de Kluft en ‘t Olthof, welke in de Structuurvisie van 2004 nog zijn aangeduid als te ontwikkelen bedrijventerrein. In de afgelopen jaren zijn echter de maatschappelijke en economische omstandigheden veranderd en is in Netwerkstad Twente een overschot aan (geprogrammeerde) bedrijventerreinen ontstaan. Dit heeft er toe geleid dat is besloten de hierboven genoemde gebieden niet meer als bedrijventerrein te ontwikkelen, maar als overgangsgebied van dorp naar Groene Poort. In ‘Kernrand Borne-West’ wordt de ontwikkeling van kwalitatief hoogwaardige economische dorpsrandfuncties gefaciliteerd, die functioneel en qua ruimtelijke inrichting en kwaliteit passen in dit overgangsgebied. Daarbij wordt voortgebouwd op de

aanwezige landschapsstructuur met onder meer erven rond kleine essen en het beekdal van de Azelerbeek. De nieuwe dorpsrandfuncties dienen de landschappelijke kwaliteit en beleefbaarheid als uitloopgebied te versterken. Voor de ontwikkeling van dit gebied worden spelregels opgesteld.

Bij het bestaande bedrijventerrein Molenkamp wordt voorgesteld om een meer geleidelijke groene overgang te realiseren. Daarmee wordt de ruimtelijke kwaliteit van het bedrijfsterrein versterkt en krijgt de Zendersche es een groene randafwerking.

Aan de noordoostzijde van Borne wordt ingezet op een multifunctionele inrichting, waarbij intensivering van boomteelt centraal staat. Voor de stadsranden aan de zuid- en de zuidoostkant van Borne wordt gezamenlijk met de gemeente Hengelo, uitgaande van bestaande plannen, een inrichtingsplan ontwikkeld.

Aan de noordzijde van Borne wordt ingezet op de aanleg van een retentiegebied, boomgroepen, laanbeplantingen en routestructuren gekoppeld aan de ervenclusters. Bestaande kwaliteiten worden hiermee versterkt en zichtbaarder gemaakt.

Een aantal recreatieve functies, zoals het kleinschalige evenemententerrein en de sportvelden vergroten de aantrekkelijkheid en de gebruiksfunctie van de dorpsrand. Hier gaat het om het aankleden van deze functies met groenaanleg en het verbinden met routes en het landschap. Er wordt bewust gekozen voor een verweving van dorp en landschap en dus niet voor harde contouren.

Beken in zicht en ruimte voor het vasthouden en bergen van water

In het streefbeeld zijn de beken duidelijk aanwezig als ruimtelijke structuurdragers van het landschap. Het verschil in karakter tussen de beken wordt vergroot en de beken krijgen een meer natuurlijke inrichting, inspelend op de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water. De van oudsher natte plekken in het landschap, de lager gelegen gronden, zijn aangegeven als zoekgebieden voor het langer vasthouden en bergen van water. Dit zijn voor de landbouw minder courante percelen en de aangewezen plekken om te zoeken naar een extensievere vorm van landbouw. Wanneer er initiatieven zijn om nieuwe landgoederen te realiseren zijn de zoekgebieden voor waterretentie een goede vestigingslocatie. Hiermee vormen deze gebieden de enige uitzondering. In de rest van het buitengebied van de gemeente Borne zijn de mogelijkheden voor nieuwe landgoederen zeer beperkt.

De ligging aan de stads- of dorpsranden en openstelling van de landgoederen zijn een goede combinatie. De Deurningerbeek/Oude Bornsche beek, Azelerbeek en Gammelkerbeek krijgen een meer natuurlijke inrichting, hiervoor zijn al plannen gemaakt.

In uitstraling hebben de beken een smal beekdal profiel. De Bornse beek heeft een lagere prioriteit en is een afvoerbeek voor stedelijk water. Voorgesteld wordt om de beleving van de beken en het water verder te vergroten door op kruisingen met wegen en spoorlijnen fraaie en duidelijke brede overgangen te realiseren, zoals bruggen. Ook de realisatie van het stedelijk uitloopgebied Hemmelhorst draagt bij aan de beleving van de beken.

Ruimte voor erftransformaties in kransesdorpen ervenclusters

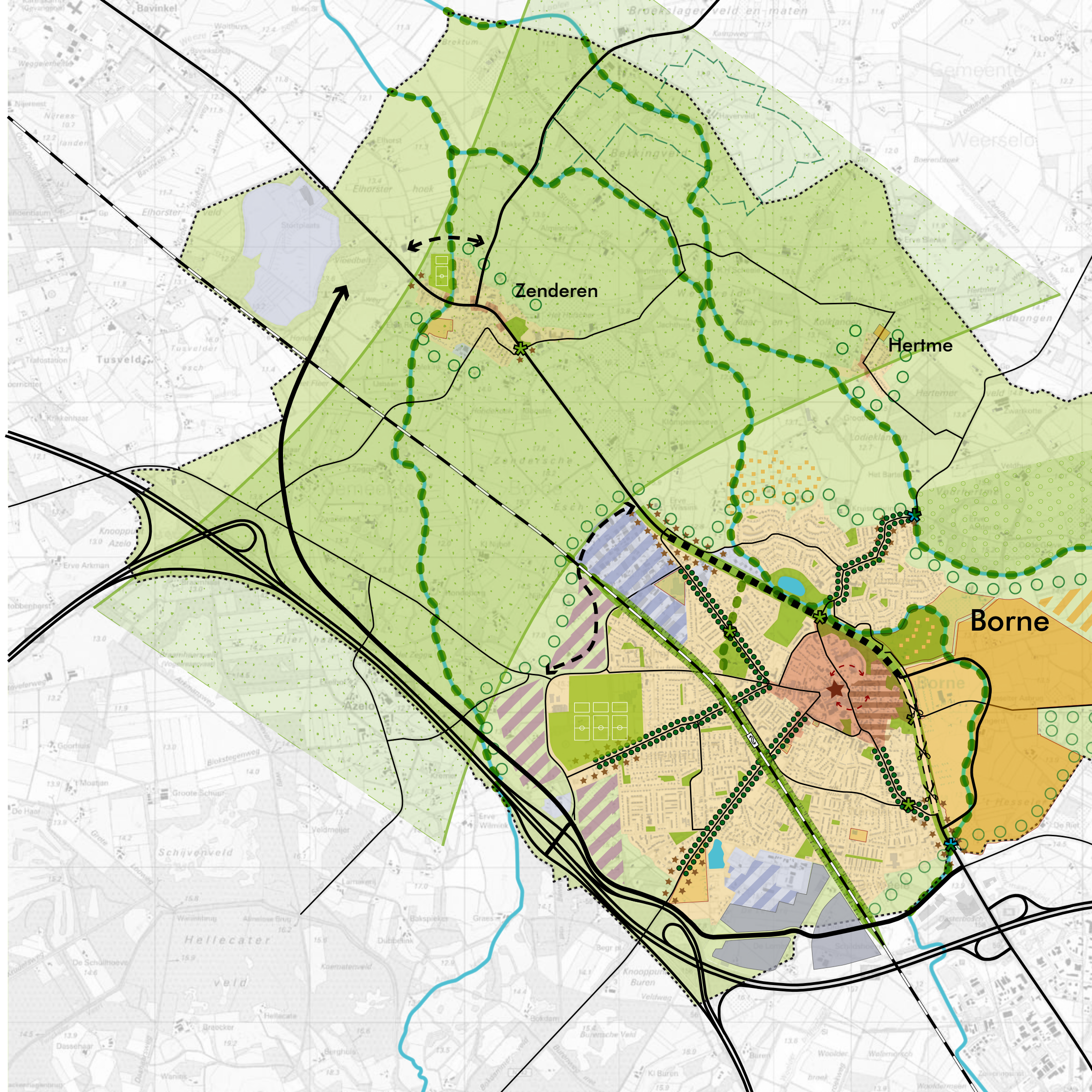
Voor ondernemers die een andere weg kiezen dan verdergaande groei van het landbouwbedrijf wordt in het streefbeeld ruimte geboden om via de 'VAB'-regeling (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) of 'rood voor rood'-regeling initiatieven te ontplooien op en rond de erven. Juist de combinatie van sloop van ontsierende gebouwen, herstel van waardevolle gebouwen en de aanleg van kleinschalige landschapselementen en routestructuren versterkt het landschapsbeeld. Initiatieven die hier bijvoorbeeld ontplooid kunnen worden zijn kamperen bij de boer, boerderijwinkels, theetuinen, ateliers of een bed&breakfast. Door het verbinden van bestaande wandel- en fietsroutes kan een uitgebreider routenetwerk ontstaan in de Groene Poort, waar de recreant optimaal van kan profiteren. In de stads- en dorpsranden is echter meer ruimte voor de ontwikkeling van ervenclusters, met name door middel van een ruimere invulling via 'rood voor rood'. Hiermee wordt mede gehoor gegeven aan de uitbreidingsbehoefte van Zenderen en Hertme. Met deze invulling kan, in plaats van het zoveelste nieuwbouwwijkje, worden verder gebouwd aan de landschapsstructuur van de Groene Poort.

Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving en fondsvorming

In de provinciale omgevingsvisie is vastgelegd dat bij toevoeging of grootschalige uitbreiding van functies in het buitengebied het verlies aan ecologische waarden in voldoende mate moet worden gecompenseerd door investeringen in de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving. Deze zogenaamde Kwaliteitsimpuls Groene omgeving (KGO) geldt naast de ruimtelijke inpassing van een plan op de eigen locatie.

Bij het bepalen van de KGO hanteert de gemeente de uitgangspunten van de provincie, welke zijn verwoord in het "Werkboek Kwaliteitsimpuls Groen Omgeving". Tot op heden kon worden volstaan met het per nieuwe ontwikkeling bepalen van de kwaliteitsimpuls.

In de toekomst zou kunnen blijken dat het wenselijk is dat de financiële bijdragen die in het kader van de kwaliteitsimpuls moeten worden geïnvesteerd, worden gestort in een nog op te richten fonds. De individuele bijdragen kunnen dan worden gebundeld en worden ingezet voor meer grootschalige ruimtelijke maatregelen. Wanneer de behoefte aan fondsvorming zich voordoet, zal hierover in het bijbehorende en jaarlijks te actualiseren uitvoeringsprogramma een regeling worden opgenomen. In het uitvoeringsprogramma zal de hoogte van de bijdrage aan het fonds worden uitgewerkt, criteria worden neergelegd op basis waarvan geld uit het fonds wordt besteed aan ruimtelijke kwaliteitsmaatregelen en de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd over besteding van de fondsbijdragen.

STRUCTUURVISIEKAART

	– Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)		– Ecologische verbinding
	– Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)		– Aandacht voor dorpsranden: overgang stad/ land
	– Reservelocatie woningbouw		– Realiseren laanbeplanting langs radialen
	– Knooperven		– Centrumgebied
	– Bedrijventerrein, aanleg in uitvoering (De Veldkamp)		– Verbeteren relatie centrumgebieden
	– Revitalisering bestaand bedrijventerrein		– Revitaliseren sportvelden
	– Stadsrandgebied met mogelijkheid voor passende economische functies en voorzieningen		– Aandacht voor beeldkwaliteit centrum
	– Nieuwe randweg		– Waarborgen en handhaven beeldkwaliteit Oud Borne
	– Zoeklocatie overige nieuwe wegen		– Aandacht voor beeldkwaliteit bij entrees van dorpen
	– Knip in de Rondweg		– De groene poort
	– Onderzoeken naar slechten barrièrewerking spoor door ondertunneling		– Intensiveringsgebied voor boomkwekerijen
	– Groene gebieden in bebouwde kom		– Bufferzone Borne-Hengelo
	– Groene knoop / Groenblauwe knoop		

